

COMMUNE DE SAINT-JOSSE | GEMEENTE SINT-JOOST

WIE IS WIE

*in de monumenten te
Sint-Joost-ten-Node
en de Schumanwijk?*

Jos Laporte

Charles Rogier

Henri Frick

DAVIDSFONDS
Sint-Joost-ten-Node/
Brussel-Leopoldswijk
90 jaar | 1926-2016

Woord van Burgemeester & Schepenen

Het is een genoegen voor het College van Burgemeester & Schepenen van Sint-Joost-ten-Node het Davidsfonds in de gemeentelijke “Bib Joske” te verwelkomen voor zijn 90^e verjaardag. Bij deze gelegenheid begeleidt het Davidsfonds ons op een fotografische tentoonstelling om kennis te maken met enkele historische figuren vereeuwigd door een monument in Sint-Joost-ten-Node en omstreken in een selectie van de heer Jos Laporte, commissaris van de tentoonstelling.

Graag maken wij van de gelegenheid gebruik het Davidsfonds te feliciteren voor zijn 90-jarig bestaan en hopen wij dat deze tentoonstelling zowel een terugblik op het verleden als een perspectief naar de toekomst betekent.

Emir Kir, Burgemeester
Béatrice Meulemans, Schepenen van Nederlandstalige Aangelegenheden

Inleiding

Ter gelegenheid van haar 90ste verjaardag wil het Davidsfonds Sint-Joost-ten-Node en Brussel-Leopoldswijk (1926-2016) een bijzondere bijdrage leveren i.v.m. het erfgoed op het grondgebied van Sint-Joost-ten-Node en Brussel-Leopoldswijk, vandaag beter gekend als de “Schumanwijk”.

De keuze viel op de “persoonsgebonden monumenten” van de twee gemeenten, waar het Davidsfonds Vlamingen en Nederlandstaligen decennia lang verenigt, rond cultuur, geschiedenis, muziek, letterkunde, natuur en kunst.

Het Davidsfonds wil, ter gelegenheid van haar 90-jarig bestaan, een erfgoed-inventaris aanbieden aan de gemeente Sint-Joost-ten-Node en de stad Brussel, van de persoonsgebonden monumenten op hun grondgebied.

Sint-Joost-ten-Node is geografisch de kleinste gemeente van België, met amper één vierkante kilometer. In 1806 telde deze gemeente 1303 inwoners, in 1830 telde men 2380 inwoners en 849 woningen vooral in het dorp, rond de kerk en aan de boorden van de Maalbeek. Het gedeelte tot aan de Zenne (nu Koning Albert II laan) enerzijds en het gedeelte tot aan Schaarbeek (Notelaarstraat), Etterbeek (Jubelpark) en Elsene (Troonstraat) anderzijds, waren velden, weiden en akkers. In 1853 telde Sint-Joost-ten-Node 254 hectaren, waarvan er 141 naar Brussel werden overgeheveld, drie vijfden van haar grondgebied. De “Grote Vijver van Sint-Joost” (huidige Maria-Louizasquare) en de hydraulische installaties (Pacifiëstraat), die oorspronkelijk eigendom waren van de staat, werden door Napoleon verkocht aan de stad Brussel. Zo werd de Stad Brussel eigenaar van de grote vijver, op het grondgebied van Sint-Joost-ten-Node. Door de gebiedswijziging staat de Sint-Joostkerk niet meer in het midden van het dorp. Ook de gemeenten Schaarbeek en Etterbeek hebben gebiedsafstand gedaan, ten voordele van Brussel-Stad.

Sint-Joost-ten-Node groeide langzaam van een landelijk dorp naar een voorstad van Brussel. Met de bouw van het Noordstation aan het Natiënplein (huidig Rogierplein) trok de gemeente een nieuwe bevolking aan van adel, begoede burgerij, ambtenaren, kleinhandelaars en arbeiders. Het bevolkingsaantal bereikte haar hoogtepunt in 1913 met 32.359 inwoners. Vandaag (2016) telt Sint-Joost-ten-Node een bevolking van 27.402 inwoners, hoofdzakelijk afkomstig uit Turkije, Marokko, Afrika, India en elders.

De Leopoldswijk, die in 1837 ontstond met de oprichting van de “Société Civile pour l’Agrandissement et l’Embellissement de la Ville de Bruxelles”, onder leiding van graaf Ferdinand de Meeûs, trok een nieuwe bevolking aan van aristocraten, hoge adel en bourgeois. Vandaag is deze wijk beter gekend als de Schumanwijk, met o.m. de prachtige zaal “Concert Noble”, als symbool van het aristocratisch verleden. Momenteel zijn het hoofdzakelijk kantoorgebouwen met ondermeer de EU-instellingen, ambassades, buitenlandse vertegenwoordigingen, lobbybedrijven, die de wijk domineren, en een bevolking hoofdzakelijk bestaande uit EU-ambtenaren.

Met een nieuwe bevolking, nieuwe samenleving, nieuwe levensstijl, andere talen, enz... is de band met het plaatselijk verleden ver zoek geraakt.

De in totaal 20 persoonsgebonden standbeelden-monumenten in deze brochure, waarvan drie te Sint-Joost-ten-Node, drie in Brussel-centrum en veertien in de Schumanwijk staan garant voor een divers rijk verleden en open voor een dialoog met de nieuwe generaties.

Deze 20 personen uit het verleden zijn door hun tijdsgenoten, of misschien later door geestesgenoten, bedacht met een monument. Ieder van hen heeft een sterke stempel gedrukt op de samenleving van zijn tijd. Ieder met zijn visie, met zijn filosofische of politieke gezindheid, met zijn ingesteldheid, met zijn enthousiasme, met zijn gedrevenheid.

De 20 personages die wij hier behandelen zijn geen lokale dorpsfiguren, maar wel met een nationaal en internationaal karakter:

- Stichter van de Leopoldswijk en Gouverneur van de Generale Maatschappij:
Ferdinand de Meeûs
- Vader van Europa:
Robert Schuman
- Staatshoofden:
Belgische Dynastie, Koning Leopold III en Hertogin Margareta van York
- Strijders, grondleggers, bouwers, ministers van het jonge België:
Graaf Ferdinand de Meeûs, Graaf Barthélemy de Theux de Meylandt, Alexandre Gendebien, Charles Rogier en Walthère Frère-Orban
- Verdedigers van het Vaderland:
Ambiorix, Generaal Louis Bernheim, Generaal Henri Brialmont en Koning Leopold III
- Wetenschappers:
Koning Leopold III, Jean Linden en Adolphe Quetelet
- Stichter van de Brusselse Intercommunale Watermaatschappij:
Armand Steurs
- Koloniaal spoorwegbouwer en vooraanstaand zakenman:
Albert Thys
- Beeldhouwer en letterkundigen:
Juliaan Dillens, Jan-Baptist Houwaert en Max Waller
- Burgemeesters, zij keken toe en bestuurden hun gemeente:
Armand Steurs en Henri Frick

Zij moeten allen benaderd worden met respect en eerbied, door een bril van hun tijd en hun filosofisch denken. Zij waren ook kinderen uit hun tijd. Daarom zet uw bril van de 21ste eeuw af en geef hen een eresaluut.

Jos Laporte

16 september 2016, vooravond van Open Monumentendag

WIE

IS WIE

in de monumenten te

**SINT-JOOST-
TEN-NODE?**

1

**Henri Alexis
BRIALMONT**

Leuvenseplein – Koningsstraat
Beeldhouwer: Frans Huygelen
Inhuldiging: 27-05-1928
p6

2

Henri FRICK

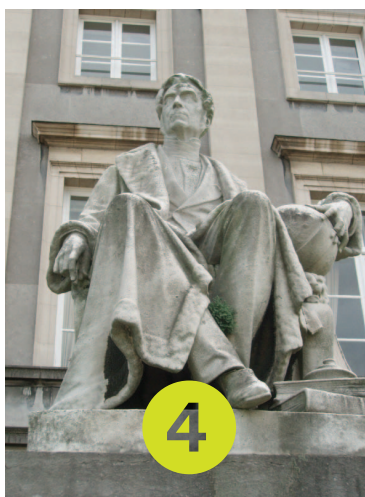
Henri Fricksquare
Beeldhouwer:
Cesar Schroevens
Architect: Eugène Dhuique
Inhuldiging: 10-05-1925
p7

3

**Jan-Baptist
HOUWAERT**

Houwaertplein
Beeldhouwer: Jacques Talmar
Inhuldiging: 19-04-1958
p8

4

Adolphe QUETELET

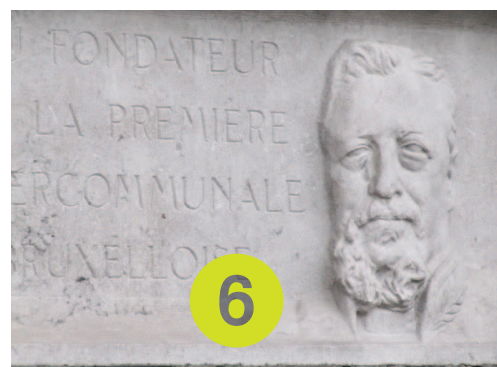
Paleis der Academieën, Hertogstraat
Beeldhouwer: Charles Fraikin
Inhuldiging: 11-08-1880
p9

5

Charles ROGIER

Vrijheidsplein
Beeldhouwer:
Guillaume De Groot
Inhuldiging: 25-07-1897
p10

6

Armand STEURS

Armand Steurssquare
Architect: Eugène Dhuique
Inhuldiging: 03-07-1932
p11

1

Henri Alexis BRIALMONT

Henri Brialmont geboren te Venlo (Maagdenberg) op 25 mei 1821, als zoon van legerofficier Mathieu Laurent Brialmont en van Anna Maria Verwins.

Hij liet zich inschrijven in de Militaire School te Brussel op 12 juni 1839. Henri was een ijverige student, die weinig tijd maakte voor ontspanning. In 1841 werd hij onderluitenant en groeide zijn belangstelling voor militaire vestingen. Hij werd bevorderd tot majoor in 1861, tot Luitenant-Kolonel in 1864, tot Kolonel in 1868, tot Generaal-Majoor in 1874 en tot Luitenant-Generaal op 26 maart 1877.

Henri verwierf een grote internationale bekendheid als militair ingenieur en als vestigingsbouwkundige. Hij is de ontwerper, ingenieur en bouwkundige van de fortengordels rond Antwerpen, Luik en Namen. De vestingen rond Antwerpen, met zijn veertien massieve poorten, werden aangelegd tussen 1859 en 1868 en vervingen de oude stadswallen uit de 16de eeuw. De bouw van deze vestingen wekte bij de de Antwerpse bevolking een hevig protest uit, wat de aanleiding gaf tot de oprichting van de "Meetingpartij" in 1862.

De Frans-Duitse oorlog van 1870 deed de Belgische overheid nadenken over haar leger en landsverdediging. In zijn "Situation militaire de Belgique" pleitte Generaal Henri Brialmont voor de bouw van militaire verdedigingsforten op de Maas. Niet iedereen volgde hem daarin. In het parlement werd hij uitgescholden voor "fortenmaniak", maar koning Leopold II hield hem de hand boven het hoofd.

Op 1 juni 1887 keurde de Kamer zijn plannen goed en kende 24 miljoen kredieten toe voor de bouw van de fortengordels rond Luik en Namen, die gebouwd werden tussen 1888 en 1892.

Rond Luik werden er twaalf forten (Pontisse, Barchon, Evegnée, Fléron, Chaudfontaine, Embourg, Bonnelles, Flémalle, Hollogne, Loncin, Lantin en Liers) gebouwd om een aanval vanuit Duitsland tegen te houden.

In en rond Namen, met de Naamse citadel als centrale plaats, werden er negen forten (Marchovette, Maizeret, Andoy, Dave, Saint-Héribert, Malonne, Suarlée, Emines en Cognelée) gebouwd die een aanval vanuit Frankrijk moesten bestrijden.

Deze forten, met een afstand van ongeveer vier kilometer tussen elk, waren verborgen in de natuur en niet zichtbaar van buitenaf. Elk fort had maar één versterkte ingang, die uitgaf op brede droge grachten (straten), die de gebouwen en de bunkers omsingelden. Onder deze forten, gebouwd uit beton en bepantserde koepels, waren zware Krupp-kanonnen opgesteld. In de ogen van die tijd waren deze forten oninneembaar en onverwoestbaar. Bij het begin van de Eerste Wereldoorlog boden ze bijzondere weerstand, maar waren te zwak voor het nieuwe en modernere oorlogsmateriaal van enkele decennia later.

Nabij Luik is dit van Loncin het bekendste fort. Het werd op 15 augustus 1914 zwaar beschoten door de Duitsers. Een obus doorboorde het gewelf van het rechter kruitmagazijn wat een enorme ontploffing teweegbracht met een enorme krater tot gevolg. Van de 550 militairen werden er 350 gedood. Vandaag bevinden zich nog steeds militairen onder het puin van dit fort. Generaal Gérard Leman (straatnaam in Etterbeek), bevelhebber voor Luik, werd zwaar gewond en krijgsgevangen genomen.

Na de voltooiing van de forten werd Henri Brialmont op 30 mei 1892 op rust gesteld. Enkele dagen later, op 14 juni, werd hij verkozen tot liberaal Kamerlid. In de Kamer was hij een fervente verdediger van het leger en de verplichte legerdienst. Tussen 1846 en 1903 schreef hij 98 brochures die handelde over de 'landsverdediging', een totaal van meer dan 15.000 bladzijden.

Luitenant-Generaal Henri Brialmont overleed op 21 juli 1903 in zijn woning, Evenaarsstraat 7 (later Brialmontstraat) te Sint-Joost-ten-Node. Hij was 82 jaar.

Geraadpleegde werken:

- Paul CROKAERT, *Brialmont, Eloge et Mémoires*, Brussel, 1925.
- Louis LECONTE, *Henri-Alexis Brialmont*, in *Biographie Nationale*, Tome 30, Brussel, 1959, kol. 212-230.

2 *Henri FRICK*

Henri Frick geboren te Elsene op 10 januari 1850, als zoon van Amélie Claire Frick en Charles Rogier (zie monument).

Hij studeerde rechten aan de ULB en werd vervolgens advocaat aan het Hof van Beroep te Brussel. Ook werd hij journalist bij de krant "La Chronique", waarin hij de liberaal-democratische beginselen verdedigde. Deze liberaal gezinde krant verdween tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 20 oktober 1878 werd Henri Frick verkozen tot gemeenteraadslid van Sint-Joost-ten-Node voor de liberale partij. Rond 1880 waren de liberalen over het ganse land sterk verdeeld tussen doctrinair en radicalen. De nationale verkiezingen van 1884 verwezen de liberalen voor decennia (tot 1917) naar de oppositiebanken. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 19 oktober 1884 werd er één liberaal uittredend raadslid herkozen, nl. Henri Frick. De negen andere verkozen liberalen, waaronder Armand Steurs, waren totaal nieuw. Op 3 februari 1885 werd het volledig schepencollege vernieuwd, met Armand Steurs (zie monument) als nieuwe burgemeester en Henri Frick als eerste schepen. De andere schepenen waren: Auguste Poplimont, Hubert Dugardin en Emile Vanderschueren.

Henri Frick werd als eerste schepen bevoegd voor het Openbaar onderwijs, een functie die op het einde van de 19de eeuw zeer belangrijk was, ook op politiek vlak. Hij nam deze zaak ter harte en schreef meerdere artikels en brochures over het onderwijs.

In Sint-Joost-ten-Node werd hij de grote promotor van het gemeentelijk onderwijs. Ook vandaag is de Gemeentelijke basisschool "Henri Frick" een begrip.

Wanneer op 16 oktober 1899 plots burgemeester Armand Steurs overleed in zijn kasteel te Melsbroek volgt Henri Frick, als eerste schepen, hem op en werd op 31 maart 1900 de nieuwe burgemeester. Tijdens zijn mandaat werd het gemeentehuis gerenoveerd, naar de plannen van architect Léon Govaerts (°1860) en ingehuldigd op 14 mei 1911. Sint-Joost-ten-Node, dat zeer vroeg verstedelijkte, telde toen een bevolking van 32.359 inwoners, het hoogste aantal dat de gemeente ooit bereikte. Nog tijdens zijn bewind werd in 1913 het heraldisch gemeentewapen goedgekeurd. Eén der mooiste en meest betekenisvolle van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Frick was ook burgemeester tijdens de Eerste wereldoorlog, meerdere burgers sneuvelden aan het Front. Op 21 juli 1920 werd vóór het gemeentehuis het "Monument van de Gesneuvelden" ingehuldigd, een beeldhouwwerk van Guillaume Charlier, inwoner van Sint-Joost-ten-Node. Dit monument werd later verplaatst naar de hoek van het Queteletplein en de Middaglijstraat.

Ter gelegenheid van zijn 25 jaar burgemeesterschap werd door de gemeenteraad van 26 april 1925 de tuin van het oude observatorium naar hem genoemd (Henri Fricksquare). Enkele dagen later, op 10 mei 1925, werd in het nieuwe park zijn monument onthuld.

Gedurende 27 jaar oefende hij het burgemeestersambt uit. Georges Pètre volgde hem op 28 december 1926 op.

Zijn dochter, Claire Frick, werd tussen 1909 en 1919 vijf keer Belgisch kampioene in de zwemdiscipline, vrije slag op de 100 m. In 1910 brak zij het wereldrecord en in 1912 nam zij deel aan de Olympische spelen te Stockholm, waar zij als vijfde eindigde. Zij huwde met Camille Gutt, die meerdere malen minister van Financiën werd en bekend staat voor zijn naoorlogse muntsanering (1944). In 1945 werd Gutt Minister van Staat.

Henri Frick overleed op 21 augustus 1930 in een ziekenhuis te Brussel.

Geraadpleegde werken:

- Bulletin Communal, 1878-1930.
- Serge JAUMAIN e.a., Dictionnaire d'Histoire de Bruxelles, Editions Prosopon, Bruxelles, 2013, p. 348 en 387.

3

Jan-Baptist HOUWAERT

Jan-Baptist Houwaert geboren te Sint-Joost-ten-Node in 1533, huwde met Catharina van Coudenberghe, die tot één van de zeven Brusselse geslachten behoorde.

Zijn kasteel "Cleyne Venegien" bevond zich, op de rechteroever van de Maalbeek, in het gehucht "Ophem", tussen de Merinos- en de Vonckstraat niet ver van het Houwaertplein. Meerdere malen heeft hij zijn domein, met waterpartijen, boomgaarden en bloemen, de schrijver beschreven. Later werd het goed verkaveld en een gedeelte aangekocht door de Abdij van 't Park te Heverlee, dat er haar rusthuis in onder bracht. In het begin van de 19de eeuw werd zijn kasteel verbouwd tot een fabriek, voor de verwerking van merinosschapenwol. Vandaar de naam Merinosstraat.

Jan-Baptist Houwaert staat bekend als een 16de eeuwse Vlaamse dichter. Zijn gebruikelijke spreuken waren: "Kent u zelve" en "Houdt middelmate", die te lezen stonden in de beide punten van de zijgevel van zijn kasteel. Zijn werk bestaat uit gelegenheidsgeschriften, vertalingen van Latijnse auteurs, lyrische gedichten, toneelspelen en leergedichten. Houwaert is een overgangfiguur, met typische trekken van de humanist en de renaissancist. Zijn meest bekende werk verscheen in 1583, "Pegasides Pleyne ofte Den lusthof der maechden", een soort dichterlijke leefregel voor de vrouw.

In 1568 moest hij voor Alva's Bloedraad verschijnen en bracht één jaar door in gevangenschap in de poort van de Treurenberg. In de lente van 1569 kwam Jan-Baptist vrij, vermoedelijk door tussenkomst van invloedrijke vrienden. De ontberingen, die hij daar doormaakte beschreef hij in de "Vier uiterste" dat pas in 1583 verscheen. Hier liet Jan-Baptist zich als reformatorisch dichter kennen. Reeds voordien verscheen in 1578 zijn "Milenus clachte", bedoeld als een aanklacht tegen de Spaanse onderdrukking en opgedragen aan prins Willem van Orange (Willem de Zwijger).

Op het politieke vlak had Houwaert een zekere invloed, sedert 1576 was hij opzichter van de fortificatiewerken te Brussel. In 1577 werd Houwaert de officiële organisator van de feestelijkheden voor de Blijde Intrede van Willem van Orange te Brussel. Dezelfde opdracht vervulde hij in januari 1578 voor de Blijde Intrede van aartshertog Matthias. Over deze blijde intredes schreef hij een dichterlijk relaas.

In 1578 kreeg hij de titel "Consiellier en de Meester van de Rekeninghen ons Heeren des Coninckx van Brabant" (een soort minister van Financiën voor Brabant).

Bij de val van Brussel in 1585 behoorde Houwaert tot de commissie, die met Alexander Farnèse, de Hertog van Parma, ging onderhandelen over de capitulatie van Brussel. Hierna trok hij zich uit het publieke leven terug. Hij was erg ontgoocheld over de staatkundige evolutie van de Nederlanden.

Jan-Baptist Houwaert heeft nooit een goede keuze kunnen maken tussen het Spaans katholicisme en/of het Nederlands calvinisme. Zijn broer Balthazar was oorspronkelijk een Dominicaan, die protestants theoloog en predikant werd in Antwerpen.

Jan-Baptist Houwaert overleed in zijn kasteel "Cleyne Venegien" op 11 maart 1599. Zijn grafsteen is nog steeds te bewonderen in de O.-L.-Vrouwekrypte van de Sint-Joostkerk. Hierop staat hij afgebeeld als tuinier.

Geraadpleegde bronnen:

F. VAN VINCKENROYE, Jan-Baptist Houwaert. In: Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. I, Brussel, 1964, kol. 620-727.

Charles RAHLENBEEK, Jean-Baptiste HOUWAERT. In: Biographie Nationale, 9e tome, Brussel 1886-1887, kol. 554-562.

Eugeen DE BOCK, Johan Baptiste HOUWAERT, Antwerpen, 1960.

4

Adolphe QUETELET

Adolphe Quetelet geboren te Gent op 22 februari 1796, als zoon van François Quetelet en Anne Vandevelde. Aan zijn geboortehuis, Koornmarkt 11 te Gent, werd op 23 februari 1947, een gedenkplaat onthuld.

In 1813 werd Adolphe onderwijzer te Oudenaarde en kort nadien wiskundeleraar aan het College te Gent. Toen in 1817 de Gentse universiteit haar deuren opende liet hij zich als eerste student inschrijven en koos voor het vak wetenschappen. Hij werd de eerste doctor in de wetenschappen die aan de Gentse Hogeschool promoveerde (1819), nadat hij een zeer bijzondere thesis had ingediend over de "Straalbreking in lenzen".

Te Brussel stuurde de jonge Adolphe zijn universiteitsthesis naar de "Académie", waar zij hem aanstonds benoemden tot lid van deze instelling. Op 24-jarige leeftijd kreeg hij belangstelling voor sterrenkunde en verrichtte o.a. observaties over de loop van de kometen, die hem een internationale faam bezorgde.

Kort nadien, in 1823, stelde Quetelet aan minister Falck voor om een observatorium te Brussel op te richten. Zijn voorstel werd door de Nederlandse regering goedgekeurd op 8 juni 1826. De bouwwerken van het observatorium (nu het Henri Fricksquare te Sint-Joost-ten-Node) namen een aanvang en in 1828 werd Adolphe tot directeur benoemd. Door de gevechten van de septemberrevolutie van 1830 werden de gebouwen echter zwaar beschadigd.

In 1832 bestudeerde hij reeds de planeet Mercurius en publiceerde hij meerdere wetenschappelijke artikels over sterrenkunde. In die tijd startte hij met de "l'Annuaire de l'Observatoire" en de "Annales de l'Observatoire". De klimatologische waarnemingen begonnen in 1833. Als directeur van het observatorium werd Quetelet in 1876 door Jean Claude Houzeau opgevolgd. Het observatorium werd in 1891 overgebracht naar Ukkel, nu bekend als het Koninklijk Meteorologisch Instituut (KMI). Het park (nu Henri Fricksquare) was oorspronkelijk grondgebied van Brussel en werd later toegevoegd aan St.-Joost-ten-Node.

In 1834 werd Adolphe Quetelet in de "Académie Royale", met 19 op 20 stemmen verkozen tot "permanent secretaris". Een functie die hij zal blijven uitoefenen tot aan zijn overlijden. Zijn eerste zorg bestond er in om jaarlijks een "Annuaire de l'Académie" te laten verschijnen. In 1836 werd hij benoemd tot professor sterrenkunde en geodesie (landmeetkunde) aan de Militaire School.

Zijn statistische studies bundelde hij in 1835 en drong bij de overheid aan op de oprichting van een "Centrale commissie voor de Statistiek". Deze werd op 24 februari 1835 opgericht en op 16 maart 1841 werd Adolphe benoemd tot directeur van het Bureau voor Statistiek. Het is in deze functie dat hij voorstelde om een nationale volkstelling te organiseren. De volkstelling werd gehouden in 1846, waardoor, vanaf dan, iedere Belgische gemeente over dezelfde bevolkingsregisters beschikt.

In 1853 organiseerde hij nog twee belangrijke congressen te Brussel; één over de statistiek en één over weerkunde.

In 1855 werd hij slachtoffer van een beroerte. Zijn zoon Ernest ontlastte hem van zijn taken op het Observatorium. Zelf werkte Adolphe verder aan zijn publicaties en "zijn" academie, die onder zijn leiding haar eeuweest vierde in 1872.

Het bekendste werk dat Quetelet publiceerde is "Sur l'homme et le développement de ses facultés, ou Essai de physique sociale", dat in 1835 verscheen. Hierin spreekt hij over de "gemiddelde mens". Iets nieuws voor die tijd. Hij is ook de uitvinder van de "Body Mass Index" (BMI). Een index die de verhoudingen tussen lengte en massa bij een persoon weergeeft. Deze wordt ook wel "Quetelet-index" genoemd.

Hij overleed te Brussel op 17 februari 1874 en België verloor in hem één van de knapste intellectuelen in het Europa van de 19de eeuw.

Geraadpleegde bronnen:

Mémorial Adolphe Quetelet, 1796-1874, Bruxelles, Palais des Académies, 1974.

Emile WAXWEILER, Lambert Adolphe Jacques Quetelet. In: Biographie Nationale, tome 18, Brussel, 1905, kol. 477-494.

G. VANDER MENSBRUGGHE, Ernest Adolphe François Quetelet. In: Biographie Nationale, tome 18, Brussel, 1905, kol. 468-477.

5

Charles ROGIER

Charles Rogier geboren te Saint-Quentin (Fr) op 17 augustus 1800, als jongste kind van lakenhandelaar Firmin Noël Charlier en Henriette Estienne Firmin. De broer van Charles, werd onderwijzer aan het “Lycée Impérial” te Luik. Hierdoor week de ganse familie Rogier uit naar Luik.

In 1817 beëindigde Charles zijn retorica, op 29 juli 1826 werd hij doctor in de rechten aan de Luikse universiteit en werd hij advocaat.

Samen met zijn medestudenten en tijdgenoten Paul Devaux, Joseph Lebeau en zijn broer Firmin stichtten zij het oppositieblad “Mathieu Laensbergh”, dat in 1829 veranderde in “Le Politique”. Dit laatste had een bijzonder grote invloed bij de aanhangers van de revolutie. Rogier werd de leider van de Luikse revolutionairen en kwam op 7 september 1830 in Brussel aan. Enkele dagen later werd hij lid van het “Voorlopig Bewind”. Dit betekende voor hem het begin van een lange en succesrijke politieke carrière.

Van 1830 tot 1880 was hij volksvertegenwoordiger en werd hij, samen met Mgr. Désiré De Haerne, inwoner van Sint-Joost-ten-Node, gevierd voor hun 50 jaar lidmaatschap van de Kamer. Tussen 1847 en 1867 werd hij tweemaal “Chef de Cabinet” (Eerste Minister), meerdere malen minister van Binnenlandse en Buitenlandse Zaken en minister van Openbare Werken. In 1868 werd hij tenslotte benoemd tot Minister van Staat. Ondanks zijn gebrek aan kennis van het Nederlands werd hij tweemaal gouverneur van de provincie Antwerpen.

Charles Rogier behoort ongetwijfeld tot de meest markante en invloedrijkste politici-ministers uit de 19de eeuw. Als minister verwierf Charles Rogier bekendheid door tal van initiatieven. Hij werd de promotor van de eerste spoorweg tussen Brussel en Mechelen. In 1860 herschreef Charles Rogier de anti-Hollandse tekst van “La Brabançonne”, om de betrekkingen met Nederland te normaliseren. In 1861 bracht koning Willem III der Nederlanden een officieel bezoek aan België en kort nadien startten op initiatief van Auguste Lambermont, directeur Buitenlandse handel in het ministerie van Buitenlandse Zaken, de onderhandelingen over de afkoop van de Scheldetol. In 1863 werd met Nederland de afkoop van de Scheldetol, samen met 25 andere landen, ondertekend. Auguste Lambermont werd verheven tot baron. Tot dan moest België, samen met andere landen, jaarlijks hoogoplopende bedragen betalen aan Nederland voor de doorgang naar de Noordzee. De vreugde was zo groot dat te Antwerpen op het Marnixplein in 1883 een groots monument werd ingehuldigd: “De Schelde Vrij”.

De Luxemburgse kwestie in 1866-1867 betekende het einde van de regering Rogier – Frère-Orban. Door de opheffing van de Duitse Bond moest het statuut van Luxemburg herzien worden. Rogier was een grote voorstander – om tegen een financiële vergoeding – Luxemburg met België te herenigen. Gesteund door de koning verbood Frère-Orban iedere opeising van Luxemburg. De internationale Conferentie van Londen (waaronder België) verklaarde op 11 mei 1867 Luxemburg onafhankelijk.

In december 1867 boden Eerste Minister Charles Rogier en de gematigde ministers hun ontslag aan. De hoofdoorzaak van de onenigheid in het kabinet was de tegenstelling tussen de oude gematigde Rogier en de doctrinaire, autoritaire, dynamische en jongere Frère-Orban. Sinds de oprichting van de Liberale partij, in 1846, bestond er een grote rivaliteit tussen beiden. Rogier werd nooit meer minister, maar werd op 3 januari 1868 benoemd tot Minister van Staat.

De ongehuwde Charles Rogier overleed in zijn woning Galileilaan 12 te Sint-Joost-ten-Node op 27 mei 1885. Een bijzonder grafmonument, naar de plannen van architect Paul Hankar, werd opgericht op de begraafplaats van Sint-Joost-ten-Node. Henri Frick (zie zijn monument), de latere liberale burgemeester van Sint-Joost-ten-Node is zijn natuurlijke zoon.

Geraadpleegde werken:

Ernest DISCAILLES, Charles Latour Rogier. In: Biographie Nationale, Brussel, 1907, kol. 693-812.

Charles Rogier 1800-1885. Tentoonstellingscatalogus, Gemeente St-Joost-ten-Node, 21 okt.-28 nov. 1981.

6 Armand STEURS

Armand Steurs geboren te Schaarbeek 30 september 1842, als zoon van geneesheer Jean-François Steurs en Albertine De Munter. Hij studeerde aan het "Lycée Napoléon" te Parijs, vervolgens studeerde hij rechten en werd advocaat.

Bij de gemeenteraadsverkiezingen van oktober 1884 stelde Steurs zich kandidaat voor de Liberale partij van Sint-Joost-ten-Node. Dit in een periode dat de liberalen op nationaal vlak in een zware crisis vertoefden, zij werden voor decennia naar de oppositiebanken verwezen.

Bij deze verkiezingen werd er geen enkele uittredende schepenen of gemeenteraadslid herverkozen, met uitzondering van gemeenteraadslid Henri Frick (zie zijn monument). Steurs werd verkozen tot gemeenteraadslid en burgemeester op 3 februari 1885. In deze functie volgde hij Fritz Jottrand op, burgemeester van 1870 tot 1884.

De eerste gemeenteraad die hij voorzat had plaats op 9 februari 1885 en daar werden Henri Frick, August Poplimont, Hubert Dugardin, en Emile Vanderschueren verkozen tot schepenen. In 1840 telde Sint-Joost-ten-Node 8.380 inwoners. De bevolking steeg tot 14.850 in 1846 en tot 30.380 in 1890. De adel en de rijke burgers voelden zich aangetrokken door de mooie straten en prachtige herenhuisen. Op het gemeentelijk vlak werd Steurs de promotor van het gemeentelijk hospitaal, aan de Felix Delhayesquare, dat in 1894 in gebruik werd genomen.

Zijn belangrijkste werk is de oprichting van de "Brusselse Intercommunale Watermaatschappij" (B.I.W.M.), de eerste intercommunale van België. De waterbevoorrading gebeurde hoofdzakelijk via waterputten en -pompen. Brussel-Stad had reeds een eigen systeem van waterdistributie.

Burgemeester Armand Steurs was erg begaan met de gezondheid en de hygiëne van de ganse Brusselse bevolking. Hij riep, in zijn eerste jaar van zijn burgemeestersambt de collega's van de andere Brusselse gemeenten samen en stelde er zijn grootse plannen voor, nl. de Brusselse bevolking zuiver en drinkbaar water bezorgen via een net van waterleidingen. Dit alles zou bestuurd worden door een bovengemeentelijke vereniging: een intercommunale. In het najaar van 1891 gaven verschillende Brusselse gemeenten hun goedkeuring en op 12 december 1891 werd voor notaris De Ro te Sint-Joost-ten-Node de "Brusselse Intercommunale Watermaatschappij" opgericht. De promotor-stichter Armand Steurs werd voorzitter, bijgestaan door A. Leemans als ondervoorzitter; Maurice Van Meenen, burgemeester van Sint-Gillis, als secretaris; E. Cattoir; Joseph Chaudron, burgemeester van Oudergem; Auguste Poplimont, schepenen van Sint-Joost-ten-Node; en H. Girard als leden. In 1892 waren reeds volgende gemeenten aangesloten bij de watermaatschappij: Elsene, Koekelberg, La Hulpe, Oudergem, Sint-Gillis, Sint-Joost-ten-Node, Schaarbeek, Ukkel en Watermaal-Bosvoorde.

Het drinkwater was afkomstig uit de bronnen van de Crupet, in het bekken van de Bocq, dat ontspringt in de gemeente Scy, nabij Spontin (provincie Namen). Een ondergrondse leiding van 80km voerde het water van Spontin naar Brussel. Groot was de vreugde, toen op 1 januari 1899, het eerste leidingwater van de Bocqbronnen te Watermaal-Bosvoorde toekwam. Armand Steurs en zijn intercommunale waren in hun opzet geslaagd.

Op het politieke vlak werd Armand Steurs provincieraadslid van Brabant (1898-1899) en senator (1892-1894).

Armand Steurs en zijn echtgenote Emma Van Roosbroek kochten het eeuwenoude kasteel uit 1610, het "Hof van Boetfort" te Melsbroek. Na het overlijden van Armand Steurs werd het verder bewoond door hun dochter Emma en hun schoonzoon, advocaat Henri Dereine. Sinds 2010 huisvest het kasteel het "Wellness-centrum Boetfort".

Armand Steurs overleed op zijn kasteel te Melsbroek op 16 oktober 1899. Hij overleed als burgemeester in functie en rust op het ere-perk aan de ingang van de begraafplaats. Eerste schepenen Henri Frick volgde hem op als burgemeester.

Geraadpleegde bronnen:

- De Armand Steurssquare te Sint-Joost-ten-Node. In de reeks: Brussel, Stad van Kunst en Geschiedenis, nr. 14. Uitgave van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Brussel, 1995, 32 pp.
- Inauguration du Square de la place Armand Steurs, 3 juillet 1932. Discours prononcé par M. Pêtre, Bourgmestre.
- Jos LAPORTE, 100 jaar geleden werd de "Brusselse Intercommunale Watermaatschappij opgericht". In: De Schakel, december 1991, p.11.
- Jos LAUWERS, Melsbroek, waar de melde bloeit in 't broek, Melsbroek, 1983, p. 126-140.

WIE

IS WIE

in de monumenten van de

SCHUMANWIJK

(Leopoldswijk)

het oude

Sint-Joost-ten-Node?

AMBIORIX
Ambiorixsquare 23
p16

Louis BERNHEIM
Maria-Louisasquare –
Gutenbergsquare
Beeldhouwer:
Edmond de Valeriola
Inhuldiging: 18-10-1936
p17

**Graaf Ferdinand
de MEEÛS**
Houwaertplein
de Meeûssquare, Elsene
Beeldhouwer: Willem Geefs
Inhuldiging: 05-05-1979
p18

**Graaf Barhélemy de
THEUX de MEYLANDT**
de Meeûssquare
Beeldhouwer: Edmond de Valeriola
Inhuldiging: 23-10-1932
p19

Juliaan DILLENS
de Meeûssquare
Beeldhouwer: Jules Lagae
Inhuldiging: 19-07-1904

p20

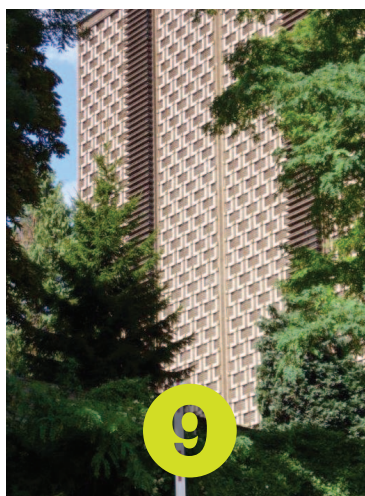

Belgische DYNASTIE
Jubelbogen, Jubelpark
Beeldhouwer: Alfred Courtens
Inhuldiging: 21-07-1956

p21

Walthère FRÈRE-ORBAN
Frère-Orbansquare
Beeldhouwer: Charles Samuel,
architect: Ernest Acker
Inhuldiging: 21-07-1900
p22

Koning LEOPOLD III
Natuurhistorisch Museum,
Vauthierstraat 29
p24

**Alexandre
GENDEBIEN**
Frère-Orbansquare
Beeldhouwer:
Charles Vander Stappen
Inhuldiging: 26-09-1874
(Justitieplein, Brussel)
p23

Jean LINDEN
Leopoldspark (nabij het
EU-parlement)
Beeldhouwer: Alphonse De Tombay
1899
p25

**Margaretha
van YORK**
Margaretghasquare 1
p26

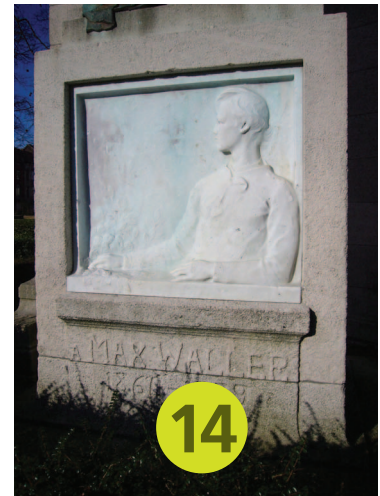
Robert SCHUMAN
 Wetstraat – Blijde Inkomstlaan,
 ingang Jubelpark
 inhuldiging: 09-05-1987
 p27

Robert SCHUMAN
 Wetstraat 200, Berlaymontsite
 Inhuldiging: 05-05-1965
 p27

Albert THYS
 Wetstraat – Blijde Inkomstlaan,
 ingang Jubelpark
 Beeldhouwer: Frans Huygelen
 Inhuldiging: 29-01-1927
 p28

Max WALLER
 Ambiorixsquare
 Beeldhouwer: Victor Rousseau.
 Architect: Joseph De Neck
 Inhuldiging: 12-10-1919
 p29

1 AMBIORIX

AMBIORIX leefde tijdens de eerste eeuw vóór Christus. Ons land werd bewoond door de “Oude Belgen”, een zestal verschillende stammen, die elk hun opperhoofd kozen. Deze stammen waren: de Morinen, nabij de zee; de Menapiërs, in de beide Vlaanderen en een gedeelte van de provincie Antwerpen; de Nerviërs in Brabant en Henegouwen; de Aduatieken, in de provincie Namen; de Trivieren in de provincie Luxemburg en de Eburonen in Limburg en Luik.

Samen met Catuvolcus was Ambiorix stamhoofd van de Eburonen. In de herfst van 54 vóór Christus vond Julius Caesar ons land terug bedreigd door hongersnood. Het gebrek aan levensmiddelen dwong de Romeinse veldheer zijn troepen over verschillende winterkampen te verdelen. Hij stuurde anderhalf legioen onder de aanvoering van twee van zijn luitenanten, Titurius Sabinus en Aurunculeius Cotta, naar het land van de Eburonen; een ander legioen met als aanvoerder Quintus Cicero (broer van de grote redenaar), ging de winter doorbrengen bij de Nerviërs en een derde legioen, onder het bevel van Labienus, vestigde zich in het land van de Trivieren. Herhaaldelijk had Indutiomar, opperhoofd van de Trivieren, openlijk uiting gegeven aan zijn vijandschap tegenover de Romeinen. Hij en Ambiorix beraadslaagden om een algemene oproer onder de Belgen te verwekken om hun land van het vreemde juk te bevrijden, maar ze slaagden niet in hun opzet.

Ambiorix moest de troepen van Sabinus en Cotta vernietigen, Indutiomar zou het kamp van Labienus aanvallen. Vervolgens zouden de overwinnaars samen tegen Cicero oprukken. Ambiorix slaagde in zijn zending. Het lukte hem de Romeinen uit hun verschansingen te lokken door hen te doen geloven dat een ontzaglijk Germaans leger naar de Maas oprukte om de Belgen hulp te bieden. Nauwelijks had Sabinus zich op weg begeven, of hij viel in een hinderlaag. Weinig Romeinen wisten te ontsnappen.

Fier over zijn zegepraal liet Ambiorix dit nieuws melden bij de Aduatieken, de Menapiërs en de Nerviërs overhaalde hen om het kamp van Cicero aan te vallen. Julius Caesar werd gewaarschuwd over het gevaar dat Cicero bedreigde en snelde deze ter hulp. Bij zijn aankomst braken de Belgen het beleg op en trokken hem tegemoet. Zijn toevlucht nemende tot een list, lokte Caesar hen tot aan de voet van zijn schansen, verraste ze door een algemene uitval en joeg ze op de vlucht. Van zijn kant dolf Indutiomar het onderspit bij zijn aanval tegen het kamp van Labienus en werd gedood.

Julius Caesar besloot weerwraak te nemen op Ambiorix en de Eburonen. Hij begon met ze af te zonderen en te omsingelen, zodanig dat elke aftocht van de Eburonen onmogelijk werd. Woningen en de oogst werden in brand gestoken en vluchtende inwoners gedood. Volgens Caesar zouden degenen die ontsnapt waren, van honger en ellende omgekomen zijn. Catuvolcus, mede-opperhoofd van de Eburonen, pleegde zelfmoord. Ambiorix kon ontsnappen en aan de andere oever van de Rijn een schuilplaats vinden. Op deze manier werd de volksstam der Eburonen volledig uitgeroeid in 53 vóór Christus.

In het jaar 50 vóór Christus verliet Caesar onze gewesten. Verschillende jaren had hij nodig gehad om onze bevolking te onderwerpen. In zijn commentaar over de Gallische oorlog heeft hij ons het relaas van zijn veldtochten nagelaten, daarin beschreef hij zijn eigen militaire nederlaag tegen Ambiorix en de Eburonen. Hij brengt er een schitterende hulde aan de heldenmoed der Belgen: “Van alle Galliërs zijn de Belgen de dappersten”.

Geraadpleegde werken:

H.VAN LOOY, Ambiorix, in Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 3, Brussel, 1966, kol. 36-40.

J.J. THONISSEN, Ambiorix, in Biographie Nationale, T 1, Brussel, 1866, kol. 244-258.

2

Louis BERNHEIM

Louis BERNHEIM geboren te Sint-Joost-ten-Node (Brabantstraat 60) op 1 september 1861, als zoon van handelaar Moyse Bernheim en Eyvath Caen. Zijn ouders, van Joodse afkomst, kwamen uit Frankrijk. Op 17-jarige leeftijd werd Louis student aan de Militaire School. In 1880 werd hij, als jongste van de officieren, ingelijfd bij het regiment van de Grenadiers. Vervolgens werd hij in 1889 professor geschiedenis en aardrijkskunde aan deze school.

Luitenant-Generaal Louis Bernheim is vooral verbonden met de Eerste Wereldoorlog en was een zeer bekwaam, invloedrijk en veeleisende officier, voor zichzelf en zijn ondergeschikten. Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog, op 4 augustus 1914, was hij kolonel met bevel over het 7de Linierregiment in garnizoen te Antwerpen. Met zijn manschappen bevocht hij de Duitsers o.m. te Hever, Schiplaken-Venne, Muizen, Dendermonde en Walem-Lier. In 1914 werd hij bevorderd tot Generaal-Majoor, in 1916 tot Luitenant-Generaal en in 1915 kreeg hij het bevel over de 1ste Legerdivisie. Bij een bezoek aan de loopgraven op 7 september 1915 werd hij door vijandige granaatscherven zwaar gekwetst. Verschillende maanden bleef hij buiten strijd. Zijn zoon Marcel had minder geluk en sneuvelde op het slagveld in 1915.

In 1918 tijdens het Bevrijdingsoffensief hield de 1e Legerdivisie van Luitenant-Generaal Bernheim de sectoren Steenstraete, Pervijse, Diksmuide en Merkem onder controle, alsook de westelijke randen van het bos van Houthulst.

Voor de laatste aanval op het bos van Houthulst, die losbrak op 28 september, werd hij belast met het bevel van de Noordergroep. Op 29 september veroverden zijn troepen de Bergrug van Klerken, het ontzaglijk bolwerk van Houthulst. Een nest van verborgen kanonnen en mitrailleurs, achter een onontwarbaar net van prikkeldraad.

Bij het tweede luik van het bevrijdingsoffensief nam zijn divisie deel aan de laatste operaties die de Duitsers teruggedreven naar het binnenland, tussen het afleidingskanaal van de Leie tot het kanaal van Terneuzen.

Op 11 november 1918 werd de wapenstilstand getekend en twee dagen later bereikte het Belgische leger Gent. Hier werden de legereenheden en hun generaals, waaronder Louis Bernheim, door de koning toegesproken en ontvingen hun verdiende lofbetuigingen. In de straten van Gent werden zij door een bevrijde bevolking daverend toegejuicht. In 1919 ontving hij het Groot Lint van de Leopoldsorde.

Luitenant-Generaal Louis Bernheim overleed te Parijs op 13 februari 1931. Hij had in zijn laatste wilsbeschikkingen gestipuleerd dat hij gecremeerd wilde worden, wat gebeurde op 16 februari in "Père Lachaise". De urne werd overgebracht naar Brussel en hij kreeg een staatsbegrafenis. Twee dagen voor de uitvaart verzette kardinaal-aartsbischop Van Roey zich hiertegen in een brief, en schreef: "de uitvaartplechtigheid met de as van de gecremeerde is een provocatie voor het katholieke geweten, dat crematie verwerpt. Het Belgische volk is niet solidair en kan ook niet solidair gemaakt worden met een dergelijk misplaatst gebeuren". De koning distantieerde zich van het kerkelijke standpunt.

De uitvaart had plaats op 21 februari 1931. Een rouwkamer werd ingericht in het Paleis der Academiën, van waaruit de rouwstoet vertrok naar de begraafplaats van Brussel-Stad, met vooraan koning Albert en kroonprins Leopold. De rouwrede werd uitgesproken door Charles de Broqueville, minister van Landsverdediging.

Het overlijden van Louis Bernheim zorgde voor een nieuwe wending in de wetgeving voor de crematie in België. Al in 1873 verscheen in "La Discussion" (tijdschrift van de Parti Libéral Démocratique) een artikel over de "crematie van lijken". Gedurende decennia was dit in vrijzinnige en liberale middelen het gespreksonderwerp. Op 16 april 1908 kwam er het eerste wetsvoorstel uit vrijzinnige hoek, maar zonder resultaat. Het overlijden van Bernheim bracht een einde aan de discussies. In de Kamer werd het wetsontwerp aangenomen met een meerderheid van 82 stemmen tegen 72 en 8 onthoudingen. De eerste Belgische crematiewet werd op 21 maart 1932 goedgekeurd. Een jaar later, op 20 juni 1933, opende het eerste Belgische crematorium te Ukkel haar deuren en de dag nadien had de eerste crematie plaats.

Omwille van zijn Joodse afkomst hangt er in de Dossinkazerne in Mechelen, nu een museum over de Joden en hun deportatie in de Tweede Wereldoorlog, een immense foto van Louis Bernheim

Geraadpleegde werken:

Le Courier de L'Armée nr. 670 van 5 oktober 1919; nr. 912 van 1 maart 1931.

René LYR, Nos héros, Brussel, 1920.

Dr. Guy LIAGRE, Tot stof en as zult gij wederkeren. In: Analecta Bruxellensia. Jaarboek van de Universitaire Faculteit voor Protestantse Godgeleerdheid te Brussel, Nr. 5, 2000, pp. 172-192.

3

Graaf Ferdinand de MEEÛS

Graaf Ferdinand de MEEÛS geboren te Brussel op 30 mei 1798, als zoon van François MeeÛs en Marie-Thérèse Van der Borght.

Ferdinand de MeeÛs, jurist van opleiding, was één van de belangrijkste en invloedrijkste personen tijdens en na de Belgische omwenteling. De Belgische revolutie opende voor hem een reeks toegangspoorten. Hij werd commandant van de Burgerwacht op 26 augustus 1830, lid van de "Commission de Sûreté", lid van het Nationaal Congres, lid van de Kamer van Volksvertegenwoordigers" en lid van de Brusselse Gemeenteraad. Politiek behoorde hij tot de Katholieke streek.

Op 24 oktober 1830 werd door het Voorlopig Bewind de "Generale Maatschappij" herdoopt tot de "Société Générale de Belgique pour favoriser l'industrie nationale" en Ferdinand MeeÛs benoemd tot gouverneur en tot lid van de Commissie voor Financiën. Door deze beide functies verwierf MeeÛs veel macht en invloed. In 1830 schorste hij alle betalingen op: zowel de 10,5 miljoen, die de Generale als kassier van de staat beheerde, werden niet overgedragen aan de Belgische schatkist; als ook de jaarlijkse 500.000 gulden aan de Nederlandse koning. MeeÛs wachtte hiermee tot de scheiding tussen België en Nederland in een verdrag werd vastgelegd.

De "Société Générale" werd in 1822 opgericht, op initiatief van koning Willem I, als "Société Générale des Pays-Bas pour favoriser l'Industrie Nationale". Zij was bevoegd als emissiebank voor het Belgisch gedeelte van Nederland en was ook Rijkskassier. Deze functies werden na 1830 verder gezet, tot in 1850 de Nationale Bank werd opgericht. De "Générale" was uiteraard ook een zaken- en depositobank.

Onder impuls van graaf Ferdinand de MeeÛs werd de "Générale" de grootste financier van de Belgische industrie. Tientallen industriële bedrijven en maatschappijen werden door de "Générale" opgericht en/of kwamen onder hun bescherming te staan. In 1837 waren er 31 vennootschappen, met een globaal kapitaal van 102.640,00frank, die onder de bescherming stonden van de "Générale".

Als gouverneur van de "Générale" werd Ferdinand MeeÛs de belangrijkste financiële raadgever van de koning. In 1836 wenste koning Leopold I Ferdinand MeeÛs te benoemen tot Minister van Staat. Volgens de "Chef de Cabinet" (Eerste Minister) Barthélemy de Theux (zie zijn monument) en zijn ministers vonden zij dat Ferdinand de MeeÛs en zijn "Générale" te veel aan macht wonnen, en weigerden zij hierop in te gaan. Gezien de onwil van zijn regering verhef koning Leopold I Ferdinand MeeÛs tot de adel, met de titel van graaf.

In 1837 werd onder leiding van graaf Ferdinand de MeeÛs de "Société Civile pour l'Aggrandissement et l'Embellissement de la Ville de Bruxelles" opgericht. Door toedoen van deze maatschappij ontstond de Leopoldswijk. De belangrijkste aandeelhouders waren: Ferdinand de MeeÛs, Jacques-André Coghen, François-Xavier Bernard en koning Leopold I, die zijn naam verleende aan de nieuwe wijk. Opvallend is dat de Sint-Jozefskerk, persoonlijk gefinancierd door Ferdinand de MeeÛs, eerst werd gebouwd in open veld. Sint-Jozef werd ook verheven tot de patroonheilige van België. De Sint-Jozefskerk werd door de MeeÛs geschonken aan de Paters Redemptoristen. Het nieuwe plein voor de kerk werd de "place de la Société Civile" genoemd (het latere Frère-Orbansquare). Op dit plein werd in 1856 de plechtige viering georganiseerd voor de 25ste verjaardag van het koningschap van Leopold I. Het vroegere Industriplein te Elsene en Leopoldswijk, werd in 1946 herdoopt tot de "de MeeÛsquare".

Vandaag is de Leopoldswijk een kantorenbuurt geworden, met vooral de zetels van de Europese instellingen. De stad Brussel heeft deze wijk herdoopt tot de "Schumanwijk – Quartier Schuman".

Graaf Ferdinand de MeeÛs overleed te Brussel op 5 april 1861.

Geraadpleegde werken:

Association Familiale de MeeÛs d'Argenteuil, Le comte Ferdinand de MeeÛs (1798-1861).

Association Familiale de MeeÛs d'Argenteuil, Les édifices religieux.

Christophe de FOSSA, Les comtes de MeeÛs d'Argenteuil. In L'Eventail, n° 2, mars 1998.

4

Graaf Barthélemy de THEUX de MEYLANDT

Graaf Barthélemy de THEUX de MEYLANDT geboren op het kasteel van Schabroek te Sint-Truiden op 25 februari 1794, als zoon van graaf Joseph Mathieu de Theux de Meylandt et de Montjardin en Marie Antoinette de Wezeren. Het kasteel maakt thans deel uit van de "Tuinbouwschool O.-L.-Vrouw".

Barthélemy de Theux studeerde rechten aan de Luikse universiteit en vestigde zich als advocaat. Hij werd een volgeling van de Franse dichter-schrijver en tijdgenoot Hugues Lamennais, die scheiding van Kerk en Staat, gewetensvrijheid, vrijheid van vereniging, onderwijs en drukpers voorstond. Reeds in 1827 kreeg deze zienswijze bij heel wat katholieken navolging, het zogenaamde "Liberaal Katholicisme".

In 1830 werd de Theux lid van het Nationaal Congres en het jaar nadien volksvertegenwoordiger, wat hij bleef tot aan zijn overlijden in 1874. Door koning Leopold I werd hij op 12 november 1831 benoemd tot Minister van Staat. Katholiek van overtuiging bleef hij trouw aan de "Katholieke-Liberale Unie", maar voor alles een "unionist".

Als lid van het Nationaal Congres steunde de Theux de kandidatuur van Félix de Merode voor het regentschap tegen Baron Erasme de Surllet de Chokier, die een te Franse politiek voorstond. Hij werd een hevige verdediger van de kandidatuur van prins Leopold van Saksen-Coburg voor de Belgische troon.

Meerdere malen zal de Theux deel uit maken van regeringen en er de "Chef de Cabinet" (Eerste Minister) van worden. Tijdens de eerste regering onder Leopold I werd hij minister zonder Portefeuille en nadien minister van Binnenlandse Zaken. Tijdens dit mandaat zorgde hij voor de spoorlijn die Antwerpen met Visé verbond, via Lier, Diest en Tongeren.

de Theux vormde in augustus 1834 een nieuwe unionistische regering, waarin hij "Chef de Cabinet" werd en minister van Binnenlandse Zaken en vanaf 13 december 1834 ook minister van Buitenlandse Zaken. Tijdens deze regering kwam de wet op het hoger onderwijs, de gemeentewet en de provinciewet tot stand. Zijn regering werd gekenmerkt door de goedkeuring van de XXIV Artikelen, op 19 maart 1839, met een stemming in het Parlement met 58 voor en 42 tegen. Hierdoor deed België afstand, ten voordele van Nederland, van Limburg over de Maas (nu Nederlands Limburg) en van Duits-Luxemburg (nu Groothertogdom Luxemburg). Deze beslissingen deden zijn populariteit zakken. In maart 1846 werd de Theux opnieuw "Chef de Cabinet" van een unionistisch-katholieke regering. Deze regering "de Theux-Malou" werd overheerst door de jonge Jules Malou (1810-1886), zodat tegenstrevers al spottend dit kabinet het "Cabinet des six Malous" noemden. Tijdens deze regering kwam de wet op de Comptabiliteit van de Staat en de organisatie van het Rekenhof tot stand. In deze periode structureerden de Liberaalgezinden zich via een congres op 14 juni 1846 tot een sterke liberale partij, en kwam er een einde aan het unionisme. De Theux werd gedurende jaren de leider van de katholieke rechterzijde.

Koning Leopold II deed in december 1871 nogmaals een beroep op de 77-jarige de Theux voor de vorming van een nieuwe regering. Hij werd "Chef de Cabinet", maar de werkelijke ploegleider was Jules Malou. Deze regering bleef in functie tot 11 juni 1878.

Graaf Barthélemy de Theux de Meylandt overleed in zijn kasteel te Heusden op 21 augustus 1874. Hij is de enige Eerste Minister die in functie overleed. Hij wordt beschouwd als een voorzichtig, intellectueel, gematigd unionistisch staatsman.

Geraadpleegde werken:

Louis ROPPE, Barthélemy de Theux de Meylandt, in: Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 9, Brussel 1981, kol. 743-748.

Ch. TERLINDEN, Barthélemy Théodore de Theux, comte de Meylandt, in Biographie Nationale, tome 24, Brussel, 1926-1929, kol. 771-782.

Jean BARTELOUS, Nos premiers ministres de Léopold I à Albert I, 1831-1934, Brussel 1983, pp. 34-41.

5

Juliaan DILLENS

Juliaan DILLENS geboren te Antwerpen op 8 juni 1849, als zoon van kunstschilder Henricus Dillens en van Maria Catharina De Rudder. Als Antwerpenaar van geboorte en Brusselaar door adoptie, behoorde hij tot een familie van Gentse afkomst. De familie Dillens was een ware kunstenaarsfamilie. Zijn grootvader langs vaderszijde was een bescheiden pruikenmaker te Gent. Zijn vader en oom Adolf waren noemenswaardige kunstschilders. Ook vier broers van Juliaan beoefenden plastische kunsten: Albert werd kunstschilder en graveur; Fritz, architect; Georges en Gustave beeldhouwers. Zijn zuster Maria huwde met de Vlaamse letterkundige Theo Coopman.

De jonge Juliaan had een gave voor tekenen. Hij liet zich inschrijven aan de Academie te Brussel op 27 september 1861, met o.m. Eugène Simonis en Jozef Stallaert als leermeesters.

Juliaan oriënteerde zich oorspronkelijk naar de schilderkunst, maar besloot in 1867, na een bezoek aan de tentoonstelling van de Luikse beeldhouwer Léopold Harzé, over te stappen naar de beeldhouwkunst.

Bij de bouw van de Beurs (1871-1873) had beeldhouwer Carrier-Belleuse de hulp ingeroepen van twee jongeren, namelijk Juliaan Dillens en de Fransman Auguste Rodin. Beiden werden goede vrienden. Ondertussen maakte Dillens allerlei beelden, nam deel aan verschillende tentoonstellingen en behaalde in 1877 de "Prijs van Rome". Tot 1881 verbleef hij in Italië, waar hij de Italiaanse renaissance ontdekte en deed herleven in zijn beelden. Hij verwierf grote bekendheid voor de realisatie van kleine monumenten, zoals graftombes.

Eén van zijn bekendste werken werd het beeld "De stilte van het graf" (1896) aan de ingang van de Begraafplaats van Sint-Gillis. Heel wat monumenten en beelden van zijn hand vinden wij terug in het Brusselse straatbeeld. Het monument van Everaard T'Serclaes in de Karel Bulsstraat; de Waterdraagster aan de Bareel van Sint-Gillis; de beelden "Het Gemeentebestuur" en de "Erkentelijke stad Brussel"; twee vrouwelijke verpersoonlijkingen aan het Anspachmonument; het standbeeld van Barend Van Orley in het park van de Kleine Zavel; de beelden "Vlaamse Kunsten" en "Duitse Kunsten" aan de zuidgevel van het Paleis voor Schone Kunsten; "De decoratieve kunst" en "De industriële kunst"; twee gedrapeerde vrouwenfiguren, voor de gevel van het Museum voor Oude Kunsten; het monument van Georges Brugmann, afgewerkt door zijn volgeling Jules Lagae aan de hoofdingang van het gelijknamig ziekenhuis te Laken; "De Laurier", een staande mannelijke figuur, geflankeerd door een adelaar, in de Kruidtuin te Sint-Joost-ten-Node; "De Bron", een vergulde naakte vrouwenfiguur in de Armand Steurssquare te Sint-Joost-ten-Node; de beelden en het uithangbord voor het huis "De Vos" op de Grote Markt; de beelden "De Arbeid" en "Het Recht", afgewerkt door J. Witterwulge, voor het gemeentehuis van Sint-Gillis.

Enkele maanden voor zijn overlijden, op 8 januari 1903, werd Dillens opgenomen als corresponderend lid van de Koninklijke Academie van België.

Juliaan Dillens overleed te Sint-Gillis op 24 december 1904.

Geraadpleegde werken:

Albert EYLENBOSCH, Julien Dillens 1849-1904 ou le grand oeuvre irrealisé, Sint-Gillis, 1992, 90 pp.

Hugo LETTENS, Juliaan Dillens, in: De 19de-eeuwse Belgische beeldhouwkunst, tentoonstellingscatalogus Generale Bank, Brussel, 1990, pp. 367-372.

Georges-Marie MATTHIJS, Julien Henri Dillens, in: Biographie Nationale, tome 43, Brussel 1983, kol. 334-345.

6 Belgische DYNASTIE

De Belgische revolutie van 1830 maakte een einde aan de vereniging met Nederland. De tegenstellingen tussen koning Willem I der Nederlanden en het Zuiden, met een sterk liberaal gedachtegoed, waren niet meer te verzoenen.

Op 23 september 1830 werd Brussel bezet door een Hollands leger van 12.000 manschappen onder leiding van Prins Frederik, tweede zoon van koning Willem I.

Gedurende vier dagen werd te Brussel hard gevochten tussen de revolutionairen en het Hollands leger. De Hollanders hadden zich opgesteld in het park van Brussel, en waren het doelwit van Belgische vrijwilligers, die vooral uit Wallonië naar Brussel waren afgezakt. In de nacht van 26 en 27 september braken de Hollanders hun kamp in het park op en verlieten Brussel. De breuk tussen Noord en Zuid was definitief.

Tijdens deze septemberdagen werd een "Commission Administrative" opgericht, die enkele dagen later, op 26 september de naam "Gouvernement Provisoire" aannam en bestond uit negen leden. Op 4 oktober riep zij de onafhankelijkheid van België uit en nam het initiatief tot de oprichting van het Nationaal Congres (parlement) dat op 10 november voor het eerst samenkwam. Dit congres telde 200 leden en stemde op 24 november voor de 'vervalvenverklaring' van de Nassau-dynastie, met 161 voor en 28 tegen.

België ging op zoek naar een koning en op 3 februari 1831 werd er gestemd in het Nationaal Congres. Er waren drie kanshebbers: een grote Fransgezinde groep wilde de hertog van Nemours, de tweede zoon van de Franse koning Louis-Philippe van Orleans, tot koning. De gematigden in het Congres steunden August, hertog van Leuchtenberg, zoon van Eugène de Beauharnais en dus kleinzoon van Joséphine de Beauharnais, eerste echtgenote van Keizer Napoleon. Deze kandidatuur was echter gericht tegen het huis van Orleans. De derde kanshebber was Karel, aarts-hertog van Oostenrijk en oud-landvoogd van de Oostenrijkse Nederlanden. De hertog van Nemours werd verkozen met 97 ja stemmen op 192 aanwezigen. Engeland stelde hiertegen zijn veto. De Belgische afvaardiging kreeg op 17 februari 1831 te horen dat de Franse koning de Belgische troon voor zijn zoon niet kon aanvaarden.

Opnieuw moest België op zoek naar een koning. Ondertussen werd op 24 februari 1831 door het Nationaal Congres een regent verkozen in de persoon van Baron Erasme Surlet de Chokier.

Joseph Lebeau, minister van Buitenlandse Zaken, zorgde voor de doorbraak en trok de aandacht op de 40-jarige Leopold van Saksen-Coburg-Gotha, weduwnaar van de Engelse kroonprinses Charlotte van Engeland. Kort voordien had Leopold de troon van Griekenland geweigerd. Lebeau onderhandelde met de Mogendheden en met Leopold. Deze maakte zijn aanvaarding afhankelijk van een verzoening van het Nationaal Congres en de Mogendheden. De stemming in het Congres, op 4 juni 1831, gaf groen licht voor Leopold met 152 stemmen op 196. Op 21 juli 1831 deed Leopold I zijn Blijde Intrede te Brussel en legde op het Koningsplein zijn eed af als Eerste Koning der Belgen. Hiermede werd de Belgische dynastie een feit.

België kent momenteel een "dynastie" van zeven koningen: Leopold I (1831-1865), Leopold II (1865-1909), Albert I (1909-1934), Leopold III (1934-1951), Boudewijn I (1951-1993), Albert II (1993-2013) en Filips I, vanaf 21 juli 2013.

De monumentale plaat in de bogen van het Jubelpark, werd ingehuldigd op 21 juli 1956, ter gelegenheid van de 125ste verjaardag van de eedaflegging van koning Leopold I in 1831. Deze monumentale plaat is van de hand van beeldhouwer Alfred Courtens, inwoner van Sint-Joost-ten-Node. Ook het ruiter-standbeeld van koning Albert I op de Kunstberg is van zijn hand.

Geraadpleegde werken:

Prof. Dr. Theo LUYKX, Politieke Geschiedenis van België, Amsterdam-Brussel, 1969.

Henri VAN DAELE, Vijf Koningen, Lannoo, Tielt, 1989, 128 pp.

Jacques de LAUNAY, Léopold 1er, Editions J.M. Collet, Brussel, 1982, 78 pp.

7 Walthère FRÈRE-ORBAN

Walthère FRÈRE-ORBAN geboren te Luik op 24 april 1812, als tweede kind van belastingontvanger Walthère Joseph Frère en Rosalie Josèphe Boucher. Zijn vader was ook huisbewaarder van de Luikse vrijmetselaarsloge “La Parfaite Intelligence et l’Etoile Réunis”. Opgegroeid in het huis van de loge werd hij in 1830 opgenomen in de loge. Walthère was toen 18 jaar. In 1844 bood hij er echter zijn ontslag aan, om er nooit meer terug te keren. Hij werd een welsprekend advocaat aan de Luikse balie.

In 1835 huwde hij te Luik met Clara Orban, dochter van Henri-Joseph Orban en Thérèse Rosius-Humain, een groot-industrieel. Vanaf dan voegde hij de familienaam van zijn echtgenote toe aan de zijne. Voortaan ging hij door het leven als Walthère Frère-Orban. In 1840 werd hij gemeenteraadslid te Luik en werd er een fervente verdediger van het liberale gedachtengoed. In 1842 werd hij medestichter van de Luikse “Association de l’Union Libérale”. Hij profileerde zich als doctrinair en antiklerikaal.

Op het eerste Liberaal congres, dat door de “Alliance Libérale de Bruxelles” op 14 juni 1846 in de Gotische zaal van het Brusselse stadhuis werd bijeengeroepen, werd het programma van het Belgische liberalisme vastgelegd en de Liberale partij definitief opgericht. Op dit congres werd Frère-Orban de onbetwiste leider en dit voor meerdere decennia. Bij de parlementsverkiezingen van 8 juni 1847 werd hij verkozen tot Kamerlid. Een homogeen liberale regering werd gevormd door Charles Rogier en Frère-Orban werd minister van Openbare werken en minister van Financiën en zetelde ook in latere regeringen.

Tweemaal werd hij “Chef de Cabinet” (Eerste Minister) van een homogene liberale regering. Een eerste maal, waarin hij het departement financiën beheerde en een tweede maal, als minister van Buitenlandse Zaken.

Gezien het maatschappelijk leven in de 19de eeuw en het jonge België dat nog in opbouw was werd Frère-Orban, als minister van Financiën de architect-stichter van belangrijke financiële instellingen. Zo richtte hij in 1850 mee de Nationale Bank van België en de Algemene Lijfrentekas op, om in 1860 het Gemeentekrediet van België en in 1865 de Algemene Spaar- en Lijfrentekas op te richten. In 1860 werden de stadsoctrooien afgeschaft. Onder zijn regering werd in 1863, samen met andere landen, de afkoop van de Scheldetol met Nederland geregeld. Hierdoor kreeg men op de Schelde vrije doortocht naar de Noordzee.

In 1878 wanneer hij voor de tweede maal “Chef de Cabinet” (Eerste Minister), werd kwam er een nieuw departement in de regering, nl. het “Openbaar onderwijs”, dat toegewezen werd aan Pierre Van Humbeeck. Deze regering werd gekenmerkt door de wet Van Humbeeck op het lager onderwijs (10 juli 1879). Deze scholen werden bestuurd door de burgerlijke overheid waar godsdienst en de geestelijkheid uitgesloten waren. Salarissen voor de geestelijken werden verminderd en zelfs geschrapt. Ook verbrak Frère-Orban, als minister van Buitenlandse Zaken, de betrekkingen met het Vaticaan. Dit alles lag aan de basis van de schoolstrijd (1879-1884) en beleefde België de onrustigste periode uit haar bestaan.

De verkiezingen van 10 juni 1884 werden een ware nederlaag voor de liberalen. Zij verloren 27 Kamerzetels en werden voor 33 jaar naar de oppositie verwezen. Frère-Orban werd naar de achtergrond geschoven en verloor in 1894 zijn kamerzetel.

Walthère Frère-Orban was een invloedrijk, bekwaam en welsprekend staatsman. Door zijn doordrijvendheid en autoritair optreden raakte hij geregeld in conflict. Gedurende decennia heeft hij zijn stempel gedrukt op het politieke leven in België. Hij overleed te Brussel op 2 januari 1896, in zijn woning Hertogstraat 23.

Geraadpleegde werken:

Frère-Orban, avocat et Homme politique, 1812-1896. In: *Grandes figures de la Belgique Indépendante 1830-1930*, Brussel, 1930, p. 57-60.

Prof. Dr. Theo LUYKX, *Politieke geschiedenis van België*, Amsterdam-Brussel, 1969.

8

Alexandre GENDEBIEN

Alexandre GENDEBIEN geboren te Bergen op 4 mei 1789, als zoon van advocaat Jean-François Gendebien. Hij studeerde rechten en werd advocaat in 1811. Eind augustus 1830 werd hij radicaal actief in de Belgische revolutie. Op zijn voorstel en samen met hem werden op 31 augustus 1830 enkele Belgische prominenten door Koning Willem I der Nederlanden ontvangen. Deze ontmoeting leverde geen compromis op, maar wel een stap verder in de scheiding.

Gendebien werd een hevig tegenstander van Koning Willem I en van het Nederlandse Bestuur. Tijdens de revolutiedagen ontstond het Voorlopige Bewind op, bestaande uit negen leden, waaronder Gendebien. Bij de verkiezingen van het Nationaal Congres werd hij verkozen voor Bergen, zijn vader voor Soignies en zijn broer voor Charleroi. De eerste zitting van het Congres, op 10 november 1830, werd voorgezeten door zijn 77-jarige vader, de oudheidsdeken. Hijzelf ondernam stappen bij Frankrijk, opdat de zoon van de Franse koning de Belgische troon zou aanvaarden. Dit werd door de Franse koning zelf geweigerd. Door zijn radicale visie en gedrevenheid in het revolutiegebeuren wordt hij weleens de “Vader des Vaderlands” genoemd.

Alexandre Gendebien werd in de eerste Belgische regering, o.l.v. Albert Joseph Goblet d’Alveilla, minister van Justitie. Zeer snel geraakte hij in conflict met zijn collega’s over de organisatie van het nieuwe Belgische leger. Deze eerste regering werd reeds na 27 dagen ontbonden. Hijzelf werd nooit meer minister. In de volgende regering werd zijn schoonvader Antoine Barthélemy de nieuwe minister van Justitie.

Zeer snel voerde Gendebien oppositie tegen de regering. Vooral de ministers Joseph Lebeau, Paul Devaux en Charles Rogier moesten het ontgelden. Zo verweet hij Paul Devaux dat deze gedurende meer dan zes maanden niet meer in de Kamer is geweest, om te werken aan de redactie van “L’Indépendant”. Charles Rogier nam de verdediging op van zijn vriend, wat leidde tot een duel met de degen in het Linthoutbos tussen Alexandre Gendebien en Charles Rogier. Deze laatste werd gekwetst aan zijn rechter wang.

Gendebien werd bekend als uitgesproken tegenstander van het “Verdrag der XXIV Artikelen”. In dit verdrag werd door de Mogendheden bepaald dat Maastricht en Limburg over de Maas (nu Nederlands-Limburg) definitief bij Nederland zouden gevoegd worden, alsook Luxemburg-stad en het zuidelijk deel van de provincie Luxemburg (nu Groothertogdom Luxemburg). Over het al dan niet aanvaarden van de “XXIV Artikelen” was het Belgisch parlement erg verdeeld. Op 19 maart 1839 had de eindstemming plaats met 58 voor en 42 tegen. Na de stemming schreef hij zijn ontslagbrief en verliet de Kamer al roepend : “Non, 380.000 fois non, pour les 380.000 belges, que vous sacrifiez à la peur”, om er nooit meer terug te keren.

Verder was hij liberaal gemeenteraadslid van Brussel (1830-1845) en behoorde tot de harde antiklerikale kern. Hij was actief in verschillende logewerkplaatsen, waar hij een fervente verdediger was van de republiek, vooral na de val van de Franse koning in 1848. Door zijn te radicale houding kon hij geen compromissen aanvaarden en snel geraakte hij in conflict met anderen. Gendebien overleed te Brussel op 6 december 1869. Hij werd bijgezet in de grafkapel van de familie Gendebien op de Begraafplaats van de Stad Brussel (Rond punt van de Burgemeesters).

Geraadpleegde werken:

Th. Juste, Alexandre-Joseph-Célestin Gendebien. In: Biographie Nationale, Tome septième, Brussel, 1880-1883, kol. 577-586.

Alexandre Gendebien. In: Grandes Figures de la Belgique Indépendante, 1830-1930, Brussel, 1930, p. 19-20.

Prof. Dr. Theo LUYKX, Politieke Geschiedenis van België, Elsevier, Amsterdam-Brussel, 1969.

9 Koning LEOPOLD III

Koning LEOPOLD III eboren te Brussel op 3 november 1901, in het "Hotel van Assche" op de Frère-Orbansquare, waar nu de "Raad van State" gevestigd is. Oudste zoon van de nog toenmalige kroonprins Albert I en prinses Elisabeth. Koning Leopold II was zijn grootvader en peter. De doopakte van koning Leopold III wordt nog steeds bewaard in de registers van de Sint-Joostkerk. Zijn broer en zus waren: prins Karel, de latere prins-regent en prinses Marie-José. Zij huwde met Umberto Racconigi, die in 1946 gedurende 33 dagen koning van Italië was.

Leopold kreeg huisleraars en studeerde tijdens de Eerste wereldoorlog in Engeland. Zoals de traditie in de Koninklijke familie het wil trok hij in 1919 naar de Militaire School.

Hij maakte kennis met de Zweedse prinses Astrid en huwde te Stockholm op 4 november 1926. De jonge prinses, later koningin werd bijzonder populair bij de Belgische bevolking. Uit dit huwelijk werden drie kinderen geboren: Josephine-Charlotte, zij huwde met groothertog Jan van Luxemburg en werd groothertogin; Boudewijn, vijfde koning der Belgen; Albert, zesde koning der Belgen.

Koningin Astrid verloor het leven bij een auto-ongeval, te Küsnacht op 29 augustus 1935. In 1941 hertrouwde Leopold met Lilian Baels. Uit dit huwelijk werden drie kinderen geboren: Alexander, Maria-Christina en Esmeralda (1956).

Wanneer Koning Albert I de dood vond bij een rotsbeklimming te Marche-les-Dames op 17 februari 1934, legde Leopold III de eed af als vierde koning der Belgen, op 23 februari 1934. Het werd een koningschap vol beproevingen, met als dieptepunt de Koningskwesie van 1950-1951. Op 16 juli 1951 tekende hij zijn troonsafstand en de dag nadien legde zijn oudste zoon prins Boudewijn zijn eed af als vijfde koning der Belgen.

Een nieuw leven opende zich voor Leopold, zijn jeugdpassie voor ontdekkingsreizen en het wetenschappelijk onderzoek. Reeds in zijn jongere jaren ondernam hij grote en verre reizen: Amerika, Brazilië, Belgisch-Congo, Nederlands Indië, Cuba en Jamaica. Vanaf 1951 was hij praktisch ieder jaar op ontdekkingsreis en bezocht verschillende landen over de hele wereld. Zelfs in het jaar (1983) van zijn overlijden bezocht hij nog Senegal. Zijn best bekende reis is deze door het stroomgebied van de Amazone en de Rio Negro in 1952.

In 1956 werd hij door de regering benoemd tot voorzitter van de Nationale Commissie voor het Wetenschappelijk Onderzoek. Zelf richtte hij een Wetenschappelijke Internationale Stichting op.

Bij Leopold groeide het plan om een fonds in het leven te roepen om zijn idealen beter te kunnen verwezenlijken. Zo werd op 8 juni 1972 de stichtingsakte van het "Leopold III-Fonds voor Natuuronderzoek en Natuurbehoud, vzw" ondertekend. Het Fonds heeft tot doel de studie en het behoud van de natuur op nationaal en internationaal vlak te bevorderen en patroneert expedities, studiereizen en publicaties die bij haar doelstellingen passen. Leopold werd voorzitter en leidde het Fonds met strakke hand en bracht zijn bezieling over op zijn bestuurders. Het Leopold III-Fonds is een apolitieke vereniging die volledig is aangewezen op het mecenaat. Alle bestuurders staan onbaatzuchtig ten dienste van de idealen van de stichter. Het is gevestigd in het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Vauthierstraat 29.

In de schoot van het Fonds realiseerde hij een film die internationale erkenning kreeg en als een meesterwerk wordt beschouwd: "De vrijheren van het woud", over de Congolese fauna en flora en over de leefgewoonten van de inlandse volken.

Tijdens zijn indrukwekkend aantal reizen bouwde hij een grote collectie foto's en dia's op. Met de door hem verworven verzameling van opgezette dieren, bloemen, planten en voorwerpen verrijkte hij de collecties van de Belgisch wetenschappelijke instellingen en musea.

Op het Natuurhistorisch museum, in de Vauthierstraat 29, was hij een graag geziene gast. Hij beschikte er over een bureau en een labo. Uit dankbaarheid werd de voorgevel van het museum volledig bezet met zijn koningsmonogram, tevens het logo van het Leopold III-Fonds. Een groot monument, bescheiden en zeer discreet.

Koning Leopold III overleed na een hartoperatie in het Saint-Lucziekenhuis te Sint-Lambrechts-Woluwe op 25 september 1983. Naar de wens van Leopold werd na zijn overlijden, zijn dochter prinses Esmeralda voorzitter van het Leopold III-Fonds.

In 2002 verschenen bij Lannoo (NL) en bij Racine (FR) een boek van 176 pagina's met als titel "Leopold III mijn vader" en "Léopold III mon père" samengesteld en geschreven door zijn dochter prinses Esmeralda van België.

Op de Leopold III laan, de grote verbindingsweg tussen Brussel en de Luchthaven, gelegen op het grondgebied van Schaarbeek, Evere en Haren, is er anno 2016 echter geen enkel straatnaambord te bespeuren. De MIVB voorzag haar tramhalte, aan de Generaal Wahislaan, daarentegen met een mooi groot bord "Leopold III".

Geraadpleegde bronnen:

Prinses Esmeralda van BELGIE, Mijn vader Leopold III, Lannoo, Tielt, 2001, 174 pp.

Jacques OFFERGELD, Leopold III, Editions J.M. Collet, Bruxelles, 1984, 80 pp.

Henri VAN DAELE, Vijf Koningen, Lannoo, Tielt, 1989, 128 pp.

Prof. Dr. Theo LUYKX, Politieke Geschiedenis van België, Elsevier, Amsterdam-Brussel, 1969, 604 pp.

10 Jean Jules LINDEN

Jean Jules LINDEN geboren te Luxemburg-Stad (Clausen), aan de boorden van de Alzette , op 3 februari 1817. In 1835 werd hij student aan de Faculteit voor Wetenschappen aan de Brusselse Universiteit. Gesteund door de botanicus en politicus Barthélemy Dumortier ontving hij op 19-jarige leeftijd de opdracht van de Belgische regering om een ontdekkingsreis naar bloemen en planten te leiden in Zuid-Amerika en bezocht hij Brazilië in gezelschap van een tekenaar en een zoöloog-botanicus. Een tweede ontdekkingsstocht leidde hem naar Cuba en Mexico. Een derde reis bracht hem naar Venezuela en Colombië. Overal bestudeerde hij bloemen en planten en legde een verzameling aan. Hij ontdekte onbekende bloemen, gaf ze een naam en beschreef ze in het Frans en het Latijn.

Bij zijn terugkomst hield hij zich vooral bezig met het kweken van tropische planten die hij tijdens zijn ontdekkingsreizen had verzameld. Hij verwierf grote bekendheid door zijn verzameling van orchideeën en palmbomen.

In 1845 kandideerde hij zonder succes voor de functie van directeur bij de Kruidtuin te Brussel. Kort nadien startte hij met een eigen bedrijf "Etablissement d'introduction de Plantes", in samenwerking met Nicolas Funck, op het Limpertsberg plateau te Luxemburg-stad, dat reeds in 1853 werd ontbonden. De planten en kassen werden op dat moment overgebracht naar het Leopoldspark. Op 30 augustus 1850 werd Jean Linden benoemd tot wetenschappelijk directeur van de Société royale de Zoologie, d'Horticulture et d'Agrément de la Ville de Bruxelles, in het Leopoldspark. In deze functie werd hij in 1861 opgevolgd door Nicolas Funck, de tekenaar die hem bij zijn ontdekkingsreizen had vergezeld. Hij zette wel persoonlijk het beheer en ontwikkeling van zijn plantenkwekerij verder en bleef in het directeurshuis wonen. Hij stichtte de "Horticulture Internationale", die in 1877 zijn deuren voor het publiek opende. Zijn instituut in het Leopoldspark telde veertien serres, waaronder de bekende "Victoria Regia", gebouwd door architect Alphonse Balat in 1853. Deze serre werd later overgebracht naar de Kruidtuin te Sint-Joost-ten-Node en bevindt zich nu in de Nationale Kruidtuin te Meise.

In 1868 werd hij diplomaat voor het Groot-Hertogdom Luxemburg te Brussel. In het zelfde jaar nam hij te Gent het tuinbouwbedrijf van Ambrosius Verschaffelt over. Dit bedrijf telde meer dan 35 serres, 23 soorten palmbomen en 600 soorten orchideeën. Door de uitbreiding van zijn bedrijf kreeg Gent een internationale faam voor het kweken van bloemen en planten en werd het centrum van de Belgische bloemenindustrie. In de herfst van 1873 gaf hij de leiding van zijn bedrijf door aan zijn zoon Lucien.

Jean Linden heeft als ontdekkingsreiziger en als wetenschapper verschillende werken gepubliceerd, vooral bestaande uit iconografisch materiaal : "Orchidaceae Lindenianae" (1846), "Pescatorea" (1854), "L'illustration Horticole" (1854), "L'Hortus Lindenianus" (1859-1860), "Plantae Columbia (1874-1875), het 17-delige verzamelwerk "Lindenia" (1885-1906) met de hulp van zijn zoon Lucien. Hierbij verschenen ook tijdschriften zoals: "Le Journal des Orchidées"(1890-1897) en "La Semaine Horticole" (1897-1900). Zijn zoon Lucien publiceerde in 1894 "Les Orchidées exotiques et leur culture en Europe".

Jean Linden verwierf een grote vermaardheid in binnen- en buitenland en ontving regelmatig bezoek van botanici, die met groot respect naar hem opkeken. Hij werd commandeur in de Leopoldorde en in het buitenland werd hij eveneens door andere staatshoofden onderscheiden.

Tussen 15 november 1851 en 3 oktober 1853 woonde Jean Linden met zijn gezin te Sint-Joost-ten-Node in de Molenstraat 24. Nadien verhuisde hij naar Elsene waar op 12 januari 1898 overleed en werd bijgezet op de begraafplaats van Elsene. Zijn grafombe is thans verdwenen. De gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe herdacht hem met een Jean Lindenlaan, maar na W.O. II werd zijn laan herdoopt tot de Albert Jonnartlaan.

In 2006 verscheen bij het Mercatorfonds een boek van 240 pagina's, in het Frans en in het Engels, over Jean Linden door Nicole Ceulemans, achter-achterkleindochter (5de generatie) van Jean Linden.

Geraadpleegde werken:

Nicole CEULEMANS, Jean Linden, Explorateur, Père des Orchidées, Bruxelles, Fonds Mercator, 2006, 240 pp.

L. PYNAERT et E. DE WILDEMAN , Jean Jules Linden, in Belgische Koloniale Biografie, tome I, Brussel, 1948, col. 603-607.

11 Margaretha van YORK

Margaretha van YORK geboren te Fotheringay op 3 mei 1446, als dochter van Richard van York. Twee broers van Margaretha werden koning van Engeland: Eduard IV en Richard III.

Margaretha huwde te Damme op 3 juli 1468 met Karel de Stoute, Hertog van Bourgondië, die voor de derde maal huwde. Hij was reeds weduwnaar van Catharina van Valois en van zijn nicht Isabella van Bourbon. Karel had een enige dochter, Maria van Bourgondië, uit zijn tweede huwelijk met Isabella. Karel was de zoon van Filips de Goede en Isabella van Portugal.

Het huwelijk tussen Margaretha van York en Karel de Stoute smeedde een sterke band tussen het Engelse en het Bourgondische Hof. Dit resulteerde in vriendschappelijke verdragen met economische belangen, maar ook in een Engelse – Bourgondische alliantie, waardoor Karel de Stoute zijn Rijk kon beveiligen tegen de annexatiepogingen van zijn Franse buurman, koning Lodewijk XI.

Door de vele krijgstochten en onderhandelingen die daarmee gepaard gingen, was Karel de Stoute regelmatig afwezig. Margaretha moest het gezelschap van haar echtgenoot regelmatig missen en verbleef geregeld te Gent, Brussel of op het “Hof van Plaisantie”, met boomgaarden, wijngaarden en een grote vijver te Sint-Joost-ten-Node. Zij was erg gehecht aan Maria van Bourgondië, de dochter van Karel uit zijn tweede huwelijk, met Isabella van Bourbon. De jonge Maria vond in haar stiefmoeder een zorgzame tweede moeder en kon gedurende heel haar leven op Margaretha's steun en toewijding rekenen. Margaretha's gemaal sneuvelde op het slagveld nabij Nancy op 5 januari 1477. Ondanks dat Karel weinig naar haar had omgekeken rouwde zij diep om hem. Zodra het nieuws bekend was riepen Margaretha en Maria de Staten-Generaal samen voor de regeling van de opvolging en de organisatie van de landsverdediging.

Na de dood van Karel volgde zijn 20-jarige dochter Maria hem op als Hertogin van Bourgondië. Margaretha van York was erg bezorgd over de landsverdediging en vond dat Bourgondië een machtige legeraanvoerder nodig had om de Franse invallers te bestrijden. Zij was de raadgeefster van haar onervaren stiefdochter Maria en bewerkte haar huwelijk met Maximiliaan van Oostenrijk. Dit huwelijk had plaats te Gent op 19 augustus 1477.

Ondertussen had Margaretha van York zich gevestigd in haar Paleis te Mechelen (de huidige Stadsschouwburg), waar zij zorgde voor de opvoeding van haar kleinzoon Filips de Schone. Het andere kleinkind, Margaretha van Oostenrijk, verbleef aan het Franse hof als verloofde van Karel VIII.

Margaretha van York was erg devoot en woonde allerlei godsdienstige plechtigheden bij. Zij steunde kerken en kloosters door allerlei giften en bestreed het religieus verval. Zij had een bijzondere verering voor de Heilige Coleta, die te Gent het klooster van de Arme Klaren had gesticht. Na de dood van Coleta heeft zij tot driemaal toe in Rome aangedrongen op een spoedige heiligverklaring. Coleta werd heilig verklaard in 1807.

Margaretha van York overleed in haar paleis te Mechelen op 23 november 1503. Zij was een zeer ontwikkelde en kunstlievende vrouw.

Om de vijf jaar trekt de “Stoet van de Gulden Boom” door de straten van Brugge, als herinnering aan het huwelijk, van Margaretha van York met Karel de Stoute.

Geraadpleegde werken:

Dagmar EICHBERGER e.a., Dames met Klasse, Margareta van York, Margareta van Oostenrijk, Davidsfonds, Leuven, 2005, 367pp.

M. LAUWERS, Margaretha van York, in Nationaal Biografisch Woordenboek, deel 8, Brussel, 1979, kol. 469-475.

M. LAUWERS, Margaretha van York, in Spiegel Historiaal, jg. 12, nr. 11, (nov. 1977), p. 617-622.

M.R. THIELEMANS, Margaretha van York en haar tijd. Britisch week in Brussels, Brussel, 1967.

12 Robert SCHUMAN

Robert SCHUMAN geboren in Luxemburg-Stad, aan de boorden van de Alzette (zoals Jean Linden), op 29 juni 1886. Zijn vader was een Fransman die de Duitse nationaliteit kreeg, toen Elzas-Lotharingen bij Duitsland werd ingelijfd. Zijn moeder was Luxemburgse. Robert werd geboren als Duits staatsburger en bracht zijn jeugd door in Luxemburg-Clausen. Hij volgde er zijn humaniora in het Frans, studeerde vervolgens rechten, economie, politieke filosofie, theologie en statistiek aan de universiteiten van Bonn, München, Berlijn en Straatsburg. In 1912 vestigde hij zich als advocaat in Metz.

Toen Elzas-Lotharingen in 1919 weer Frans werd stuurden zij hun eerste volksvertegenwoordigers naar Parijs. Tot deze verkozenen behoorde de katholiek Robert Schuman. Veertig jaar lang vertegenwoordigde hij het Moezeldepartement in de Assemblée Nationale. In 1939 werd hij onderstaatssecretaris voor de Vluchtelingen. Na de capitulatie van 1940 wilde men hem in de nieuwe regering behouden, maar hij verliet Parijs en gaf er de voorkeur aan zich in zijn stad Metz terug te trekken. Na de bevrijding werd hij opnieuw verkozen tot parlementslid. De jonge en dynamische M.R.P.-partij (Mouvement Républicain Populaire) kreeg aanstonds regeringsverantwoordelijkheid en Robert Schuman werd in 1946 minister van Financiën. Later werd hij tussen 1947 en 1956 Eerste Minister, Minister van Buitenlandse zaken en Justitie.

Robert Schuman heeft zich als Minister van Buitenlandse zaken doen gelden als een grote voorstander van een Europese eenheid. Het was in deze functie dat hij een revolutionaire daad stelde. Vijf jaar na het beëindigen van de Tweede Wereldoorlog, en mede-geïnspireerd door een andere Fransman, de Commissaris-generaal voor het Plan, Jean Monnet, deed Robert Schuman op 9 mei 1950 om 18 uur, in het "Salon de l'Horloge" aan de Quai d'Orsay te Parijs, zijn historische en plechtige oproep tot de Bondsrepubliek Duitsland en andere landen van Europa om in het bijzonder hun kolen- en staalindustrie in één gemeenschap onder te brengen. Deze "Schuman-verklaring" wordt beschouwd als de start van de Europese Gemeenschap.

Toen Schuman er in slaagde zijn plan door de andere staten te doen aanvaarden gebeurde dit tot ongenoegen van zijn Eerste Minister, Georges Bidault, die zijn afkeer niet onder stoelen of banken stak. Schumans politiek zou aan Frankrijk offers van soevereiniteit vergen en heeft hem de vijandschap van al de Franse nationalistes bezorgd. Nog geen jaar later, op 18 april 1951, werd bij het Verdrag van Parijs de E.G.KS. (Europese Gemeenschap voor Kolen Staal) opgericht. Enkele jaren later kwam het integratieproces verder op gang door de ondertekening van de Verdragen van Rome, waarbij de E.E.G. (Europese Economische Gemeenschap) en Euratom (Europese Gemeenschap voor Atoomenergie) werden opgericht. Aanvankelijk telde de Europese gemeenschap zes lidstaten: Frankrijk, Duitsland, Italië, België, Nederland en Luxemburg. Dit aantal steeg tot negen in 1973, 10 in 1981, 12 in 1986, 15 in 1995, 25 in 2004, 27 in 2007 en tot 28 in 2013.

In 1958 werd Robert Schuman, als enige kandidaat van alle fracties, tot eerste voorzitter van de "Assemblée parlementaire européenne" (vanaf 1962: Europees parlement) verkozen. Op 10 mei 1960, op het einde van zijn voorzitterschap, werd hij benoemd tot erevoorzitter van deze "assemblée", met de titel "Vader van Europa". Het duurde tot in 1979 voor dit EU-parlement rechtstreeks door het volk werd verkozen.

Robert Schuman overleed, ongehuwd, te Scy-Chazelles op 4 september 1963. Zijn laatste rustplaats bevindt zich in een kapel van de église Saint-Quentin in Scy-Chazelles en zijn woning werd omgevormd en opengesteld tot museum.

Samen met Jean Monnet, Konrad Adenauer en Alcide de Gasperi zijn zij de grondleggers van de Europese Gemeenschap.

Geraadpleegde werken:

Robert Schuman. De architect van het Europese integratieproject. Info van de EU-commissie.

Biographie de Robert Schuman. Info van de "Centre européen Robert Schuman", Scy-Chazelles.

13 Albert THYS

Albert THYS geboren te Dalhem, nabij Visé, op 28 november 1849, als zoon van een geneesheer. Op 16-jarige leeftijd trok hij naar de Militaire school te Brussel en werd hij ingelijfd bij het 7de Linierregiment.

In 1876 werd Thys bevorderd tot luitenant en hetzelfde jaar werd hij, op aanraden van generaal Jolly, verbonden aan het Militair Huis van koning Leopold II. Hij werd secretaris voor Afrikaanse aangelegenheden op het Kabinet van de Koning. Van 12 tot 14 september 1876 had te Brussel, op initiatief van koning Leopold II, de “Conférence Géographique” plaats. Dit resulteerde in de oprichting van de “Association Internationale Africaine”, waarvan Leopold II voorzitter werd. Thys werd de medewerker van generaal Maximilien Strauch, de voorzitter van het “Comité d’Etudes du Haut-Congo”. In deze functie coördineerde hij de voorbereidingen van de eerste expedities en werkte hij samen met Henry Morton Stanley. In oktober 1883 werd Thys benoemd tot vleugeladjutant van de koning en werd vanaf dan de vertrouwensman van de koning.

Tijdens een bijeenkomst van vijftien Europese landen en de Verenigde Staten, de Koloniale Conferentie van Berlijn werd op 26 februari 1885 de “Vrijstaat Congo”, onder de soevereiniteit van koning Leopold II erkend. In december 1886 stichtte Thys, met de steun van bankiers en industriëlen, de eerste koloniale maatschappij: de “Compagnie du Congo pour le Commerce et l’Industrie”. Tussen 1887 en 1899 bezocht hij negen maal Congo, en een tiende en laatste maal in 1912. Thijs was de stichter en bezieler van tal van koloniale maatschappijen, waaronder de: “Compagnie du Chemin de fer” (1889). In mei 1887 vertrok Thys naar Congo, met o.m. Ernest Cambier, voor een studie voor de aanleg van de eerste spoorweg in Congo, Matadi – Stanley-Pool (Leopoldstad). De aanleg van deze spoorweg duurde acht jaar en verbond 388 kilometers; 99 metalen bruggen overbruggden 20 kilometers; 1250 metalen aquaducten werden aangelegd; 3.000.000 m³ grondwerken en 60.000 m³ metsel- werken werden uitgevoerd. Verder richtte hij mee de “Compagnie des Produits du Congo” (1889), “Compagnie du Katanga” (1891), “Union Minière du Haut Katanga”, e.a.

In 1890 werd hij medestichter van de “Cercle Africain” te Brussel, waarvan hij de eerste voorzitter werd. In 1897, jaar van de “Internationale Tentoonstelling” te Brussel en Tervuren, had Thys reeds meer dan 350 voordrachten gehouden over de Afrikaanse werkzaamheden. Hierin beklemtoonde hij steeds de economische belangen voor België. Ondertussen werd hij bevorderd tot kolonel. Nadien beperkte hij zich tot de algemene leiding van zijn maatschappijen vanuit zijn kantoor in de Brederodestraat te Brussel.

Zijn economische belangstelling ging ook ver buiten de grenzen van Congo, o.a. China. Hiervoor richtte hij de “Compagnie d’Orient” op, wat later de “Banque d’Outremer” werd. Andere maatschappijen met Belgische belangen werden opgericht in Canada, Engeland en Brazilië. Een meningsverschil met de koning over de Belgische belangen in China in 1904 leidde tot zijn ontslag als vleugeladjutant. In 1904 werd het station Sono Gongo (provincie Beneden-Congo) herdoopt tot Thysstad, het huidige Mbanza-Ngungu.

In 1913 verliet hij het leger met de graad van reserve Generaal-Majoor. Albert Thys was als hoog officier, met de steun van de koning, betrokken bij alle nieuwe initiatieven in de “Vrijstaat Congo”, waardoor hij een zeer hoog aanzien verwierf en een zeer vooraanstaand zakenman. Hij overleed te Brussel op 10 februari 1915 en werd begraven in zijn geboortedorp Dalhem. Zijn kinderen en kleinkinderen hebben eveneens hoge functies bekleed in de zakenwereld.

Geraadpleegde werken:

Georges DEFAUWES, Albert Thys, de Dalhem au Congo, Dalhem, z.j., 68 pp.

Léon ANCIAUX, Albert Thys. In: Belgische Koloniale Biografie, Brussel, 1955, kol. 875-881.

Edouard JANSSENS et Albert CATEAUX, Les Belges au Congo, Notices Biographiques, tome 1, Antwerpen, 1908, p. 716-746.

14 Max WALLER

Max WALLER, pseudoniem van Maurice WARLOMONT, geboren te Brussel op 24 februari 1860. Op 15-jarige leeftijd werd hij intern in het "College Notre-Dame de la Paix" in Namur. Door zijn zwakke gezondheid vanaf zijn jeugd waren zijn ouders genoodzaakt hem terug te roepen, omdat het pensionaatsleven niet aan kon. Het jaar nadien, in 1876, werd hij door zijn vader naar een huisleraar in Bonn gestuurd. Hier leerde hij het Duits en maakte kennis met de Duitse literatuur. Deze periode werd voor hem beslissend en groeide zijn belangstelling voor de literatuur. Later deed hij deze periode en de personages herleven in zijn roman "Greta Friedmann" (1885).

Na twee jaar te hebben doorgebracht in Duitsland werd hij student aan de Faculteit Wetenschappen aan de U.L.B. Hij volgde er onregelmatig de cursussen, maar zijn belangstelling voor de literatuur werd steeds groter. Hij stuurde gedichten naar het dagblad "La Nation" onder verschillende pseudoniemen. Uiteindelijk ging hij Rechten studeren aan de universiteit te Leuven. Hier stichtte hij het studentenblad "Le Type", dat kort nadien met het blad "La Semaine des Etudiants" van Emile Verhaeren door de leiding van de universiteit werd verboden.

In 1881 gaf Louis Hymans een conferentie in de "Cercle Artistique de Bruxelles" tegen het naturalisme. Max Waller reageerde in een scherpe brief, wat het begin betekende van zijn carrière als polemist. Kort nadien stichtte hij in 1881, een Franstalig letterkundig tijdschrift: "La Jeune Belgique". De opdracht van dit tijdschrift was in het begin om vooral scherp te reageren en polemieken uit te lokken tegen de geest van de bourgeoisie in verband met de bestaande literaire kritiek. Deze campagne was vooral gericht tegen de gevestigde waarden van de literaire kritiek, waaronder Charles Potvin, Louis Hymans en Gustave Frédéric.

Het eerste nummer van "La Jeune Belgique" verscheen op 1 december 1881. Als Stichter ondertekende Maurice Warlomont zijn artikels met het pseudoniem "Max Waller". Door de vinnigheid van zijn polemieken gaf hij er een eigen karakter aan en wist de vertegenwoordigers van de verschillende stromingen onder zijn vlag verenigd te houden. Tot "La Jeune Belgique" behoorden heel wat dichters en prozaschrijvers, waaronder: Georges Eekhoud, Georges Rodenbach, Albert Giraud, Henri Maubel, Théo Hannon, Athur James, Emile Verhaeren, Iwan Gilkin, Jules Destrée, Maurice Maeterlinck en vele anderen. Emile Verhaeren en Georges Eekhoud braken in 1895 met "La Jeune Belgique", daar zij het blad te conservatief bestempelden en het niet eens waren met de strenge Parnassiaanse vorm.

Max Waller was fijngevoelig en ironisch, doch opvliegend en hij haalde zich vaak moeilijkheden op de hals door zijn uitvallen tegenover collega's en tijdgenoten. Bij een proces tegen hem, ingesteld door journalist Wauwermans, werd hij verdedigd door advocaat Georges Rodenbach.

Tot zijn persoonlijk werk behoren romans en novellen, waaronder: "Le Baiser" (1883), "La vie bête" (1883), "L'amour fantasque" (1883), "Lysiane de Lysias et Greta Friedmann" (1885) en "Daisy" (1892), maar ook toneelwerken: "La petite veuve" (1884), "Jeanne Bijou" (1886), "Poison" (1888) en een poëziebundel met als titel "La flûte à Siebel" (1891).

Zijn literair werk is middelmatig en overwegend weemoedig van toon. Hij overleed te Sint-Gillis, Bosquetstraat, op 6 maart 1889, amper 29 jaar oud. Als directeur van "La Jeune Belgique" werd hij opgevolgd door Henri Maubel. Het laatste nummer verscheen in december 1897.

Geraadpleegde werken:

Max Waller, in: Eugène DE SEYN, Dictionnaire des Ecrivains Belges, Tome second, Brugge, 1931.

Max Waller, in: Grandes Figures de la Belgique Indépendante, 1830-1930, Brussel, pp.115-116.

Deze erfgoedbrochure is een samenwerkende realisatie van het Davidsfonds Sint-Joost-ten-Node / Brussel-Leopoldswijk ter gelegenheid van haar 90-jarig bestaan en het Gemeentebestuur van Sint-Joost-ten-Node.

DANK

Mijn bijzondere dank aan het Gemeentebestuur van Sint-Joost-ten-Node:

de heer Emir Kir, Burgemeester,
mevrouw Béatrice Meulemans, schepen van Nederlandstalige aangelegenheden,
de diensten van Nederlandstalige aangelegenheden, Cultuur en Communicatie.

Mijn bijzondere dank aan de vrijwillige medewerkers:

de heer Peter Driessen, voor de foto's bij de tentoonstelling,
mevrouw Lutgarde Schraepen, voor de foto's bij de tentoonstelling,
de heer Luc Faems, voor de correcties van de teksten,
de heer Lieven Bulckaert.

Jos Laporte, voorzitter Davidsfonds Sint-Joost-ten-Node / Leopoldswijk
16 september 2016, vooravond van Open Monumentendag

September 2016

Een initiatief van Emir Kir, Burgemeester, Béatrice Meulemans, Schepen van Nederlandstalige Aangelegenheden, met de steun van het College van Burgemeester en Schepenen in samenwerking met het Davidsfonds Sint-Joost-ten-Node/ Brussel-Leopoldswijk.